

Brüssel, 18. aprill 2024
(OR. en)

8577/24

Institutsioonidevaheline
dokument:
2016/0222(COD)

CODEC 1011
ASILE 48
PE 79

KIRJALIK TEAVE

Saatja:	Nõukogu peasekretariaat
Saaja:	Alaliste esindajate komitee / nõukogu
Teema:	Ettepanek: EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV, millega sätestatakse rahvusvahelise kaitse taotlejate vastuvõtu nõuded (uuesti sõnastatud) – Euroopa Parlamendi esimese lugemise tulemus (Brüssel, 10.–11. aprill 2024)

I. SISSEJUHATUS

Vastavalt ELi toimimise lepingu artiklile 294 ja kaasotsustamismenetluse praktilist korda käsitlevale ühisele deklaratsioonile¹ toimus nõukogu, Euroopa Parlamendi ja komisjoni vahel rida mitteametlikke kontakte eesmärgiga jõuda eespool nimetatud eelnõu suhtes kokkuleppele esimesel lugemisel.

Sellega seoses esitas kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjoni (LIBE) esimees Juan Fernando LÓPEZ AGUILAR (S&D, ES) nimetatud komisjoni nimel kompromissmuudatusettepaneku (muudatusettepanek nr 146) eespool nimetatud direktiivi ettepaneku muutmiseks, mille kohta Sophia IN 'T VELD (Renew, NL) oli koostanud raporti projekti. Kõnealuse muudatusettepaneku suhtes jõuti kokkuleppele eespool nimetatud mitteametlike kontaktide käigus. Lisaks sellele esitas ID fraktsioon 14 muudatusettepanekut (muudatusettepanekud nr 147–161).

¹ ELT C 145, 30.6.2007, lk 5.

II. HÄÄLETUS

Täiskogu võttis 10. aprillil 2024 toimunud hääletusel vastu eespool nimetatud direktiivi ettepaneku muutmiseks esitatud kompromissmuudatusettepaneku (muudatusettepanek nr 146). Muid muudatusettepanekuid vastu ei võetud. Selliselt muudetud komisjoni ettepanek kujutab endast parlamendi esimese lugemise seisukohta, mis on esitatud käesoleva dokumendi lisas toodud parlamendi seadusandlikus resolutsioonis².

Parlamendi seisukoht vastab institutsioonide vahel eelnevalt kokkulepitule. Seetõttu peaks nõukogul olema võimalik parlamendi seisukoht heaks kiita.

Õigusakt võetakse seejärel vastu parlamendi seisukohale vastavas sõnastuses.

² Seadusandlikus resolutsioonis esitatud parlamendi seisukoha versioonis on ära märgitud muudatusettepanekutega komisjoni ettepanekusse tehtud muudatused. Komisjoni teksti lisatud tekst on esile tõstetud ***paksus kaldkirjas***. Sümbol „■“ tähistab välja jäetud teksti.

P9_TA(2024)0186

Rahvusvahelise kaitse taotlejate vastuvõtu nõuded (uuesti sõnastatud)

Euroopa Parlamendi 10. aprilli 2024. aasta seadusandlik resolutsioon ettepaneku kohta võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega sätestatakse rahvusvahelise kaitse taotlejate vastuvõtu nõuded (uuesti sõnastatud) (COM(2016)0465 – C8-0323/2016 – 2016/0222(COD))

(Seadusandlik tavamenetlus – uuesti sõnastamine)

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse komisjoni ettepanekut Euroopa Parlamendile ja nõukogule (COM(2016)0465),
- võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõiget 2 ja artikli 78 lõike 2 punkti f, mille alusel komisjon esitas ettepaneku Euroopa Parlamendile (C8-0323/2016),
- võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõiget 3,
- võttes arvesse Itaalia Senati poolt protokoll nr 2 (subsidiiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtte kohaldamise kohta) alusel esitatud põhjendatud arvamust, mille kohaselt õigusakti eelnõu ei vasta subsidiiaarsuse põhimõttele,
- võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 14. detsembri 2016. aasta arvamust¹,
- võttes arvesse Regioonide Komitee 8. veebruari 2017. aasta arvamust²,
- võttes arvesse 28. novembri 2001. aasta institutsioonidevahelist kokkulepet õigusaktide uuesti sõnastamise tehnika süstemaatilise kasutamise kohta³,
- võttes arvesse õiguskomisjoni kirja kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjonile, mis saadeti 12. jaanuaril 2017 vastavalt kodukorra artikli 110 lõikele 3,

¹ ELT C 75, 10.3.2017, lk 97.

² ELT C 207, 30.6.2017, lk 67.

³ EÜT C 77, 28.3.2002, lk 1.

- võttes arvesse vastutava komisjoni poolt kodukorra artikli 74 lõike 4 alusel heaks kiidetud esialgset kokkulepet ja nõukogu esindaja poolt 8. veebruari 2024. aasta kirjas võetud kohustust kiita Euroopa Parlamendi seisukoht heaks vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõikele 4,
 - võttes arvesse kodukorra artikleid 110 ja 59,
 - võttes arvesse tööhõive- ja sotsiaalkomisjoni arvamust,
 - võttes arvesse kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjoni raportit (A8-0186/2017),
- A. arvestades, et Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni õigusteenistuste konsultatiivse töörühma arvamuse kohaselt ei sisalda komisjoni ettepanek muid sisulisi muudatusi peale nende, mis on ettepanekus esile toodud, ning arvestades, et varasemate õigusaktide muutmata sätete ja nimetatud muudatuste kodifitseerimise osas piirdub ettepanek üksnes kehtivate õigusaktide kodifitseerimisega ilma sisuliste muudatusteta;
1. võtab vastu allpool toodud esimese lugemise seisukoha, võttes arvesse Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni õigusteenistuste konsultatiivse töörühma soovitusi;
 2. palub komisjonil ettepaneku uuesti Euroopa Parlamendile saata, kui komisjon asendab selle uue ettepanekuga, muudab seda oluliselt või kavatseb seda oluliselt muuta;
 3. teeb presidendile ülesandeks edastada Euroopa Parlamendi seisukoht nõukogule ja komisjonile ning liikmesriikide parlamentidele.

Euroopa Parlamendi seisukoht, vastu võetud esimesel lugemisel 10. aprillil 2024. aastal eesmärgiga võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2024/..., milles sätestatakse rahvusvahelise kaitse taotlejate vastuvõtu nõuded (uuesti sõnastatud)

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 78 lõike 2 punkti f,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust¹,

võttes arvesse Regioonide Komitee arvamust²,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt³

¹ ELT C 75, 10.3.2017, lk 97.

² ELT C 207, 30.6.2017, lk 67.

³ Euroopa Parlamendi 10. aprilli 2024. aasta seisukoht.

ning arvestades järgmist:

- (1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2013/33/EL⁴ tuleb teha mitmeid muudatusi. Selguse huvides tuleks kõnealune direktiiv uuesti sõnastada.
- (2) Ühine varjupaigapoliitika, mis põhineb pagulasseisundit käsitleva 28. juuli 1951. aasta Genfi konventsiooni, mida on täiendatud 31. jaanuari 1967. aasta New Yorgi protokolliga (edaspidi „Genfi konventsioon“), täielikul ja kaasaval kohaldamisel, on osa Euroopa Liidu eesmärgist luua järk-järgult vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala, mis on avatud ***kolmandate riikide kodanikele ja kodakondsuseta*** isikutele, kes taotlevad liidus kaitset, ja millega kinnitatakse seega tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõtte järgimist. See poliitika peaks juhinduma solidaarsuse ja vastutuse õiglase jagamise põhimõttest.

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta direktiiv 2013/33/EL, millega sätestatakse rahvusvahelise kaitse taotlejate vastuvõtu nõuded (ELT L 180, 29.6.2013, lk 96).

- (3) Euroopa ühise *varjupaigasüsteemiga luuakse* süsteem, millega määratakse kindlaks rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest vastutav liikmesriik, ning varjupaigamenetlusi, vastuvõtutingimusi ja -korda ning rahvusvahelise kaitse saajate õigusi käsitlevad ühised nõuded. Hoolimata ■ edusammudest, mida on tehtud Euroopa ühise varjupaigasüsteemi arendamisel, esineb kasutatavates menetlustes, taotlejatele võimaldatavates vastuvõtutingimustes, varjupaigataotluste rahuldamise määrades ja rahvusvahelise kaitse saajatele antava kaitse liikides liikmesriigiti endiselt märkimisväärsed erinevusi. Need erinevused on olulised teisese rände ajendid ja takistavad täitmast eesmärki tagada kõikide taotlejate võrdne kohtlemine olenemata sellest, kus nad liidus rahvusvahelist kaitset taotlevad.

- (4) Komisjon rõhutas oma 6. aprilli 2016. aasta teatises „Euroopa ühise varjupaigasüsteemi reformimine ja seaduslike võimaluste parandamine Euroopasse jõudmiseks“, et Euroopa ühist varjupaigasüsteemi tuleb veel rohkem tugevdada ja ühtlustada. Selles kirjeldati ka **prioriteetseid valdkondi, kus Euroopa ühist varjupaigasüsteemi tuleks struktuurselt** parandada, nimelt **luua jätkusuutlik ja õiglane süsteem** rahvusvahelise kaitse taotluste läbivaatamise eest vastutava liikmesriigi kindlaksmääramiseks, **tugevdada** Eurodac-süsteemi, **saavutada** liidu varjupaigasüsteemis **suurem lähenemine**, **hoida ära ELi sisene teisene ränne ning tõhustada** Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/2303⁵ loodud Euroopa Liidu Varjupaigaameti (edaspidi „varjupaigaamet“) **volitusi**. Teatis on vastus Euroopa Ülemkogu 2016. aasta 18.–19. veebruari ja 17.–18. märtsi üleskutsetele teha edusamme liidu olemasoleva raamistiku reformimisega, et tagada inimlik, **õiglane** ja tõhus varjupaigapoliitika. **Kõnealuses teatises** tehakse samuti ettepanek edasise tegevuse kohta kooskõlas Euroopa Parlamendi 12. aprilli 2016. aasta resolutsioonis **(olukorra kohta Vahemerel ja vajaduse kohta töötada välja ELi terviklik rändekäsitlus)** rände jaoks ette nähtud tervikliku käsitusega.

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. detsembri 2021. aasta määrus (EL) 2021/2303, mis käsitleb Euroopa Liidu Varjupaigaametit ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 439/2010 (ELT L 468, 30.12.2021, lk 1).

- (5) Vastuvõtutingimused erinevad liikmesriikides endiselt märkimisväärselt, **eelkõige** taotlejate suhtes tagatavate vastuvõtunõuete poolest. ■ Kõiki liikmesriike hõlmavad sobival tasandil kehtestatud **rohkem ühtlustatud** vastuvõtunõuded aitavad kaasa taotlejate **võrdsemale** kohtlemisele ja õiglasemale jaotamisele kogu **liidus**.
- (6) Kasutada tuleks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/1147⁶ loodud Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi ning varjupaigaameti vahendeid, et piisavalt toetada liikmesriike käesolevas direktiivis kehtestatud vastuvõtunõuete rakendamisel, sealhulgas liikmesriike, kelle varjupaigasüsteem on eelkõige riigi geograafilise asendi või demograafilise olukorra tõttu sattunud erilise ja ebaproportsionaalse surve alla.

⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. juuli 2021. aasta määrus (EL) 2021/1147, millega luuakse Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifond (ELT L 251, 15.7.2021, lk 1).

- (7) Taotlejate võrdse kohtlemise tagamiseks kogu liidus peaks direktiivi kohaldama rahvusvahelise kaitse menetluste kõikide etappide ja liikide suhtes, kõikides taotlejaid vastuvõtvates ja majutavates kohtades ja asutustes ning niikaua kuni taotlejatel on lubatud viibida asjaomase liikmesriigi territooriumil taotlejana. Tuleb täpsustada, et materiaalsed vastuvõtutingimused peaksid taotlejatele olema kättesaadavad alates hetkest, mil nad avaldavad **pädevate** asutuste ametnikele ■ kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2024/...⁷⁺ ■ soovi taotleda rahvusvahelist kaitset.
- (8) ***Materiaalsete vastuvõtutingimuste osana tuleks taotlejatele igal juhul maksta regulaarset toetust, et nad saaksid igapäevaelus vähemalt mingilgi määral iseseisvad olla. Regulaarset toetust peaks olema võimalik maksta rahasummana, kupongidena või mitterahalise toetusena, näiteks toodetena, või nende kombinatsioonina, tingimusel et selline regulaarne toetus sisaldab rahasummat.***

⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2024/..., millega luuakse rahvusvahelise kaitse ühine menetlus liidus ja tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2013/32/EL (ELT L,, ELI:...).

+ ELT: palun sisestada teksti dokumendis PE-CONS 16/24 (2016/0224A(COD)) sisalduva määruse number ning esitada joonealuses märkuses kõnealuse määruse kuupäev, number, pealkiri ja ELT avaldamisviide.

- (9) Kui taotleja viibib mõnes muus liikmesriigis kui selles, kus ta on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/...⁸⁺ kohaselt kohustatud viibima, ei peaks taotlejal olema õigust *materiaalsetele vastuvõtutingimustele, õigust pääseda tööturule, käia keelekursustel ega saada kutseõpet kooskõlas käesoleva direktiiviga alates hetkest, kui taotlejale on teada antud otsusest anda ta vastutavale liikmesriigile üle. Välja arvatud juhul, kui selle kohta on tehtud eraldi otsus, tuleks üleandmisotsuses sätestada, et asjaomased vastuvõtutingimused on tunnistatud kehtetuks. Liikmesriigid peaksid igal juhul tagama taotlejatele tervishoiuteenuste kättesaadavuse ja inimväärse elatustaseme, mis on kooskõlas liidu õigusega, sealhulgas Euroopa Liidu põhiõiguste hartaga (edaspidi „põhiõiguste harta“) ja muude rahvusvaheliste kohustustega.*

⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu ... määrus (EL) 2024/... mis käsitleb varjupaiga- ja rändealdust ning millega muudetakse määruseid (EL) 2021/1147 ja (EL) 2021/1060 ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 604/2013 (ELT L, ..., ELI:...).

⁺ ELT: palun sisestada teksti dokumendis PE-CONS 21/24 (2020/0279(COD)) sisalduva määruse number ning esitada joonealuses märkuses kõnealuse määruse kuupäev, number, pealkiri ja ELT avaldamisviide.

- (10) Käesoleva direktiivi kohaldamisalasse kuuluvate isikute kohtlemisel on liikmesriigid seotud kohustustega, mis tulenevad rahvusvahelistest õigusaktidest, millega nad on ühinenud.
- (11) Taotlejate vastuvõtmisele tuleks sätestada ühtsed tingimused, mis oleksid piisavad, et tagada taotlejatele kõikides liikmesriikides *piisav* elatustase ning võrreldavad elutingimused. Taotlejate vastuvõtutingimuste ühtlustamine peaks aitama piirata taotlejate teisest rännet ühest liikmesriigist teise erinevuste tõttu nende vastuvõtutingimustes.

- (12) Tagamaks, et taotlejad *oleksid oma õigustest ja kohustustest teadlikud*, peaksid liikmesriigid taotlejaid *käesolevas direktiivis sätestatud vastuvõtutingimustest teavitama kirjalikult, või vajaduse korral suuliselt või asjakohasel juhul visuaalsel kujul. Selline teave tuleks esitada võimalikult kiiresti ja varakult, ning see peaks hõlmama vastuvõtutingimusi, millele taotlejatel, sealhulgas erivajadustega taotlejatel, on õigus, tööõigusi ja kohustusi, olukordi, mille puhul võidakse materiaalseid vastuvõtutingimusi piirata mõne geograafilise piirkonnaga või kohaldada neid ainult teatavas kohas, ning tagajärgi, mis kaasnevad nende piirangute või kitsenduste eiramisega ja põgenemisega, ning olukordi, mille puhul on võimalik kohaldada kinnipidamist, edasikaebamis- ja läbivaatamisvõimalusi ning õigusabi ja esindamise võimalusi. Eelkõige peaksid liikmesriigid teavitama taotlejaid vastuvõtutingimustest, millele neil ei ole õigust üheski muus liikmesriigis kui see, kus nad on kohustatud viibima. Liikmesriigid ei peaks enam olema kohustatud andma kõnealust teavet siis, kui seda pole enam tarvis selleks, et taotleja saaks kasutada käesolevas direktiivis sätestatud õigusi või täita selles sätestatud kohustusi või kui taotleja ei ole enam pädevatele asutustele kättesaadav või on selle liikmesriigi territooriumilt põgenenud. Varjupaigaamet peaks välja töötama vastuvõtutingimusi käsitleva standardteabe vormi, mille liikmesriigid esitavad taotlejatele võimalikult kiiresti ja hiljemalt kolme päeva jooksul alates taotluse esitamise soovi avaldamisest või taotluse registreerimise tähtaja jooksul.*

- (13) Ühtlustatud **liidu** normid taotlejatele väljaantavate dokumentide kohta **peaksid tegema** taotlejate jaoks liidus ebaseaduslikult liikumise keerukamaks. ■ Liikmesriigid peaksid taotlejatele väljastama reisidokumendi üksnes tõsistel, **nõuetekohaselt põhjendatud** humanitaarsetel põhjustel või muudel mõjuvatel põhjustel. Reisidokumentide kehtivus peaks piirduma nende väljaandmise aluseks oleva põhjuse ja selle kestusega. Tõsiste humanitaarsete põhjustena võiks näiteks käsitada seda, kui taotlejal on vaja reisida teise riiki, et saada **vajalikku** ravi, **mida ei ole võimalik saada liikmesriigis**, kus ta on kohustatud viibima, või külastada sugulasi konkreetsetel juhtudel, näiteks kui lähisugulane on raskelt haige või lähisugulase ■ matustele minekuks. Muud mõjuvad põhjused võivad hõlmata olukordi, **nagu lähisugulaste pulma minek või reisimine** õppekava raames või ■ koos kasuperekonnaga. **Kõnealuse reisidokumendi väljastamine ega kasutamine ei mõjuta kohustusi, mis liikmesriikidel on määruse (EL) 2024/...⁺ kohaselt.** **Liikmesriikidele jääb õigus hinnata, kas taotlejal on õigus nende territooriumil viibida.**

⁺ ELT: palun sisestada teksti dokumendis PE- CONS 21/24 (2020/0279(COD)) sisalduva määruse number.

- (14) Taotlejatel ei ole õigust valida, millises liikmesriigis kaitset taotleda. Taotleja peab rahvusvahelist kaitset taotlema ***kooskõlas määrusega (EL) 2024/...⁺***,
- (15) Nõutakse, et taotlejad ***oleksid liikmesriikide asjaomaste asutuste jaoks kättesaadavad. Taotlejate põgenemise vältimiseks tuleks võtta sobivaid meetmeid.*** ■ Kui taotleja on põgenenud ja ilma loata teise liikmesriiki reisinud, on Euroopa ühise varjupaigasüsteemi hea toimimise tagamiseks otsustava tähtsusega, et taotleja ***antakse*** kiiresti ***üle*** liikmesriiki, kus ta on kohustatud viibima. Kuni sellise üleandmiseni on oht, et taotleja võib põgeneda, mistõttu tuleks tema asukohta hoolikalt jälgida.

⁺ ELT: palun sisestada teksti dokumendis PE- CONS 21/24 (2020/0279(COD)) sisalduva määruse number.

- (16) Asjaolu, et taotleja on varem põgenenud teise liikmesriiki, on taotleja põgenemise ohu hindamisel oluline tegur. ***Liikmesriigid peaksid võtma sobivaid meetmeid vältimaks***, et taotleja põgeneb uuesti ning tagamaks, et ta oleks pärast ***üleandmist*** liikmesriiki, kus ta on kohustatud viibima, pädevate asutuste jaoks kättesaadav. Tema asukohta tuleks seetõttu jätkuvalt hoolega seirata.

- (17) *Liikmesriikidel peaks olema õigus oma vastuvõtusüsteeme ise vabalt korraldada. Korraldamise raames peaks liikmesriikidel olema oma varjupaiga- ja vastuvõtusüsteemide haldamiseks õigus määrata taotlejad oma territooriumil majutuskohdadesse. Liikmesriikidel peaks samuti olema võimalik luua mehhanisme, mille abil hinnata ja täita vastuvõtusüsteemide vajadusi, sealhulgas mehhanisme, mille abil kontrollida taotlejate tegelikku viibimist majutuskohdades. Nende mehhanismidega ei tohiks piirata taotlejate vabadust asjaomase liikmesriigi territooriumil liikuda. Liikmesriigid ei peaks olema kohustatud tegema selleks haldusotsust.*
- (18) *Kui taotlejad saavad liikmesriigi territooriumil vabalt liikuda ainult teatavas geograafilises piirkonnas, peaksid liikmesriigid tagama, et taotlejad saaksid kõnealuses geograafilises piirkonnas käesolevas direktiivis ette nähtud õigusi ja rahvusvahelise kaitse menetluses rakendatavaid menetlustagatise tegelikult kasutada. Seda, kas kõnealusest geograafilisest piirkonnast võib ajutiselt lahkuda, tuleks hinnata iga juhtumi puhul eraldi, objektiivselt ja erapooletult. Kui taotlejatele ei ole selles geograafilises piirkonnas antud kõnealustele õigustele ja menetluslikele tagatistele tegelikku juurdepääsu, ei tohiks sellesse piirkonda enam taotlejaid jaotada.*

- (19) Avaliku ■ korraga seotud põhjustel või ■ selleks, et tulemuslikult takistada taotleja põgenemist, **peaks liikmesriikidel olema võimalik otsustada, et taotlejal on lubatud elada ainult ühes konkreetses kohas**, milleks on näiteks majutuskeskus, eramu, korter, hotell või muud taotlejate majutamiseks kohandatud ruumid. **Selline otsus ei tohiks kaasa tuua taotleja kinnipidamist. Otsus** võib olla vajalik, ■ kui taotleja ei ole täitnud **kohustust jääda liikmesriiki**, kus ta on kohustatud viibima, või juhul, kui taotleja on pärast teise liikmesriiki põgenemist **üle antud** liikmesriiki, kus ta on kohustatud viibima. **Kui** taotlejal on õigus materiaalsetele vastuvõtutingimustele, peaks nende võimaldamise eeldus olema ■ see, et taotleja elab asjaomases määratud kohas.
- (20) Kui on **oht**, et taotleja võib põgeneda, **või kui on vaja tagada, et taotleja liikumisvabadusele seatud piirangutest peetaks kinni, võivad** liikmesriigid **kohustada** taotlejat **endast kindlaksmääratud ajal või mõistlike ajavahemike järel** pädevatele asutustele ■ teada andma, **ilma et see mõjutaks ebaproportsionaalselt õigusi, mis on taotlejatel käesoleva direktiivi kohaselt.**

- (21) ***Kõigi*** taotleja liikumisvabadust piirataivate otsuste ***puhul tuleks arvesse võtta*** asjaomase isiku ***olukorda, sealhulgas*** taotlejate vastuvõtu erivajadusi ning ***vajalikkuse ja*** proportsionaalsuse ***põhimõtteid***. Taotlejaid ***tuleks*** nõuetekohaselt sellistest otsustest ja nende järgimata jätmise tagajärgedest teavitada.
- (22) ***Kõiki käesoleva määruse sätteid, mis on seotud kinnipidamise, elukoha ja teadaandmiskohustusega ning õiguste või hüvitiste vähendamise ja äravõtmisega, tuleks kohaldada proportsionaalsuse põhimõtet järgides ning seejuures tuleb pidevalt tagada tegelik juurdepääs käesoleva direktiivi kohaselt kohaldatavatele vastuvõtutingimustele, eelkõige tervishoiuteenustele, haridusele, perekonna ühtsusele ja tööturule juurdepääsu puhul. Erilist tähelepanu tuleb pöörata sellele, milline võib olla meetmete koosmõju.***

- (23) Arvestades ränki tagajärgi, mida põgenemine või põgenemise oht taotleja jaoks kaasa toob, tuleks põgenemise tähendus määratleda selliselt, et hõlmatud oleks nii tahtlik tegevus kui ka **taotleja kontrolli all olevad** faktilised asjaolud, mille puhul isik ei ole püsivalt pädevatele haldus- või õigusasutustele kättesaadav, **näiteks kui taotleja** lahkub selle liikmesriigi territooriumilt, kus ta on kohustatud viibima. **Liikmesriigil peaks olema võimalik taotlejat põgenenuks pidada ka siis, kui enne ei arvatud, et taotleja puhul võiks esineda põgenemise oht.**
- (24) **Kui liikmesriigid määravad riigisiseses õiguses kindlaks objektiivsed kriteeriumid, mis on käesoleva direktiivi kohaselt põgenemise ohu kindlakstegemisel vajalikud, võiksid nad arvesse võtta näiteks järgmiseid tegureid: kas taotleja teeb pädevate asutustega koostööd või täidab menetluse nõudeid; millised sidemed taotlejal liikmesriigis on ja kas rahvusvahelise kaitse taotlus jäeti mittelubatavana või ilmselgelt põhjendamatuna läbi vaatamata. Taotleja olukorra üldise hindamise alusel on mitme teguri koosmõjul sageli võimalik järeldada, et põgenemise oht on olemas.**

- (25) *Taotlejat tuleks käsitada pädevale asutusele kättesaamatuna, kui ta ei vasta enam päringutele, mis on seotud määruse (EL) 2024/...⁺ või määruse (EL) 2024/...⁺⁺ menetlustega, välja arvatud juhul, kui taotleja esitab piisavad põhjused, miks ta ei saanud nendele päringutele vastata, näiteks tervislikud põhjused või muud ettenägemata juhud, mis ei ole tema kontrolli all.*

⁺ ELT: palun sisestada teksti dokumendis PE- CONS 16/24 (2016/0224A(COD)) sisalduva määruse number.

⁺⁺ ELT: palun sisestada teksti dokumendis PE- CONS 21/24 (2020/0279(COD)) sisalduva määruse number.

- (26) Taotlejate kinnipidamist tuleks kohaldada kooskõlas põhimõttega, et isikuid ei või kinni pidada üksnes selle alusel, et nad taotlevad rahvusvahelist kaitset, eelkõige kooskõlas liikmesriikide rahvusvaheliste õiguslike kohustustega ning eelkõige Genfi konventsiooni artikliga 31. Taotlejaid peaks olema võimalik kinni pidada ainult käesoleva direktiiviga ette nähtud väga selgelt kindlaksmääratud erandlike asjaolude korral ning lähtuma nii sellise kinnipidamise viisi kui ka eesmärgi puhul vajaduse ja proportsionaalsuse põhimõtetest. Taotlejate kinnipidamine käesoleva direktiivi alusel peaks olema lubatud üksnes õigus- või haldusasutuse antud kirjaliku korraldusega, milles on esitatud selle andmise alused, sealhulgas juhul, kui isik on kinni peetud juba ajal, mil ta avaldas soovi saada rahvusvahelist kaitset. Kui taotleja on kinnipeetud, peaks tal olema tegelik juurdepääs vajalikele menetlustagatistele, näiteks ***kohtulikule läbivaatamisele, ning õigus tasuta õigusabile ja esindamisele, kui see on käesoleva direktiivi alusel kohaldatav.***

- (27) *Kinnipidamise kohtuliku läbivaatamise vastuvõetav maksimaalne tähtaeg tuleks kindlaks määrata iga juhtumi asjaolusid arvesse võttes, arvestades menetluse keerukust, pädevate asutuste hoolsust, kinnipeetud isiku põhjustatud viivitusi ja muid viivitusi põhjustavaid tegureid, mille eest ei saa pidada vastutavaks liikmesriiki.*
- (28) Kui *taotlejal on lubatud elada üksnes konkreetses kohas*, kuid ta ei ole seda kohustust täitnud, siis peab taotleja kinnipidamiseks siiski *olema olemas* oht, et taotleja võib põgeneda. Igas olukorras *tuleks* eelkõige jälgida, et kinnipidamise kestus oleks proportsionaalne ja kinnipidamine lõpeks kohe, kui taotlejale seatud kohustus on täidetud või ei ole enam põhjust arvata, et taotleja seda kohustust ei täida. Samuti *tuleks* taotlejat teavitada kõnealusest kohustusest ja selle järgimata jätmise tagajärgedest.

- (29) Nõuetekohase hoolsuse põhimõte eeldab kinnipidamise alustega seotud haldusmenetluste korral vähemalt seda, et liikmesriik võtab konkreetseid ja asjakohaseid meetmeid, tagamaks, et kinnipidamise aluste kontrollimiseks vajalik aeg on võimalikult lühike ning on reaalne võimalus viia kontrollimine läbi võimalikult kiiresti. Kinnipidamine ei *tohiks* ületada aega, mida on mõistlikult vaja asjakohaste haldusmenetluste lõpule viimiseks.
- (30) Käesolevas direktiivis sätestatud kinnipidamise alused ei piira muude kinnipidamise aluste, sealhulgas kriminaalmenetluse raames riigisisese õiguse kohaste kinnipidamisaluste kohaldamist, mis ei ole seotud kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku esitatud rahvusvahelise kaitse taotlusega.
- (31) Kinnipeetud taotlejaid tuleks kohelda täielikult inimväärikust austades ja nende vastuvõtmisel tuleks spetsiaalselt arvesse võtta nende vajadusi selles olukorras. Eelkõige peaksid liikmesriigid tagama põhiõiguste harta artikli 24 ja ÜRO 1989. aasta lapse õiguste konventsiooni artikli 37 kohaldamise.

- (32) Võib esineda juhtumeid, kus teatavaid vastuvõtutagatise ei ole isiku kinnipidamise korral näiteks kinnipidamisasutuse geograafilise asukoha või spetsiifilise struktuuri tõttu võimalik praktikas kohe tagada. Neist tagatistest tehtavad võimalikud erandid peaksid olema ajutised ja neid tuleks kohaldada üksnes käesolevas direktiivis sätestatud asjaolude korral. Erandeid tuleks kohaldada üksnes erakorraliste asjaolude korral ja need peaksid olema nõuetekohaselt põhjendatud, võttes arvesse iga juhtumiga seonduvaid asjaolusid, sealhulgas kohaldatava erandi raskusastet, selle kestust ja mõju asjaomasele taotlejale.
- (33) Selleks et tagada paremini taotlejate kehaline ja vaimne puutumatus, peaks nende kinnipidamine olema viimane abinõu ja taotlejaid peaks olema võimalik kinni pidada alles siis, kui kõik muud alternatiivsed vabadusekaotust mittehõlmavad kinnipidamismeetmed on nõuetekohaselt läbi vaadatud. ***Kohustus vaadata kõnealused alternatiivsed meetmed läbi ei tohiks mõjutada kinnipidamismeetme kasutamist, kui alternatiivseid meetmeid, sealhulgas konkreetses kohas elamise ja teada andmise kohustust, ei ole võimalik tulemuslikult kohaldada. Kinnipidamisotsuses tuleks põhjendada, miks ei olnud võimalik alternatiivseid leebemaid sunnimeetmeid tulemuslikult kohaldada.*** Alternatiivse kinnipidamismeetme puhul ***tuleks austada*** taotlejate põhilisi inimõigusi.

- (34) Selleks et tagada kooskõla menetlustagatisega, mis võimaldab võtta ühendust õigusabi andvate organisatsioonide või isikurühmadega, tuleks jagada teavet selliste organisatsioonide ja isikurühmade kohta.
- (35) Kui otsustatakse elukoha valiku üle, peaksid liikmesriigid võtma arvesse lapse parimaid huvisid ning samuti taotleja konkreetset olukorda, kui ta on liikmesriigis juba viibivate pereliikmete või lähisugulaste, näiteks vallaliste alaealiste õdede ja vendade, ülalpidamisel.
- (36) *Liikmesriikidel peaks olema õigus kasutada madalamatele nõuetele vastavaid ajutisi majutusvõimalusi, kui tavaolukorras olemasolevad majutusvõimalused on ajutiselt ammendunud. Liikmesriikidel peaks olema õigus kasutada selliseid ajutisi majutusvõimalusi siis, kui tavaolukorras olemasolevad majutusvõimalused on ajutiselt ammendunud seetõttu, et majutatavaid isikuid on ebaproportsionaalselt palju või kui on toimunud loodusõnnetus või inimtegevusest tingitud õnnetus. Liikmesriigid peaksid võimalikult suures ulatuses püüdma pakkuda ajutist majutust püsivates hoonetes.*

- (37) Erivajadustega isikute vastuvõtmine peaks olema riiklike ametiasutuste esmane eesmärk, et tagada selliste isikute vastuvõtmisel spetsiaalselt nende vastuvõtu erivajaduste arvesse võtmine. ***Liikmesriigid peaksid võimaluse korral samuti tagama, et majutuse pakkumisel ennetatakse ründeid ja vägivalda, sealhulgas seksuaalset, soo-, rassi- või usupõhist vägivalda. Usupõhine vägivald hõlmab ka vägivalda selliste inimeste vastu, kellel ei ole usulisi veendumusi või kes on oma usust lahti öelnud.***
- (38) Liikmesriigid peaksid käesoleva direktiivi kohaldamisel püüdma täielikult tagada lapse parimate huvide ja perekonna ühtsuse põhimõtete järgimise vastavalt põhiõiguste hartale, ÜRO 1989. aasta lapse õiguste konventsioonile, Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonile ***ning Euroopa Nõukogu naistevastase vägivalla ja perevägivalla ennetamise ja tõkestamise konventsioonile, kui see on kohaldatav.***

- (39) Vastuvõtutingimusi on vaja kohandada alaealiste eriolukorda **ja nende vastuvõtu erivajadusi** silmas pidades, sõltumata sellest, kas nad on saatjata või koos perekonnaga, võttes nõuetekohaselt arvesse nende turvalisust, **sealhulgas kaitset seksuaalse ja soopõhise vägivalla eest**, füüsilist ja emotsionaalset heaolu ning võimaldades vastuvõtutingimusi viisil, mis soodustaks alaealiste üldist arengut.

(40) *Alaealisi ei tuleks üldjuhul kinni pidada. Nad tuleks paigutada sobivatesse majutuskohdadesse, kus on alaealiste jaoks erivõimalused, sealhulgas asjakohasel juhul vabaduskaotuseta, kogukondlikud majutuskohad. Võttes arvesse kinnipidamise negatiivset mõju alaealistele, tuleks sellist kinnipidamist kasutada kooskõlas liidu õigusega üksnes erandlikel asjaoludel, kui see on rangelt vajalik, viimase abinõuna ja võimalikult lühikese aja jooksul pärast seda, kui on kindlaks tehtud, et muid leebemaid alternatiivseid sunnimeetmeid ei saa tulemuslikult kohaldada, ning pärast seda, kui on hinnatud, et kinnipidamine on alaealiste parimates huvides. Mingil juhul ei tohiks alaealisi paigutada vanglasse ega muusse õiguskaitseasutusse. Alaealisi ei tohiks vanematest või hooldajatest lahutada ning perekonna ühtsuse põhimõtte kohaselt tuleks alaealistega perekondade kinnipidamise asemel kasutada üldjuhul muid sobivaid võimalusi, paigutades nad neile sobivasse majutusk kohta. Peale selle tuleks teha kõik võimalik, et alaealiste kinnipidamise asemel oleks olemas ning võimalik kasutada piisavalt palju muid sobivaid alternatiive. Sellega seoses peavad liikmesriigid võtma arvesse 19. septembril 2016. aastal vastu võetud pagulasi ja rändajaid käsitlevat New Yorgi deklaratsiooni, ÜRO konventsiooni järelevalveorgani poolt 1989. aasta ÜRO lapse õiguste konventsiooni kohta antud asjaomaseid suuniseid ja asjaomast kohtupraktikat.*

- (41) *Komisjon rõhutas oma 12. aprilli 2017. aasta teatises „Lapsrändajate kaitse“, et liikmesriigid peavad kooskõlas riigisisese, liidu ja rahvusvahelisest õigusest tulenevate kohustustega kehtestama kõigi oma territooriumil viibivate lapsrändajate kaitseks asjakohased kaitsemeetmed, sealhulgas võttes meetmeid, millega tagada lastele ohutu ja sobilik majutus ning vajalikud tugiteenused lapse huvide ja heaolu kaitsmiseks.*

- (42) *Kõigi saatjata alaealiste õiguste ja parimate huvide tagamisel käesoleva direktiivi kohaselt on tähtis osa esindajatel. Esindaja tuleb määrata kiiresti, et lapsrändajaid ei jääks liidus kadunuks. Liikmesriigid peaksid tagama, et esindaja määrataks kooskõlas 1989. aasta ÜRO lapse õiguste konventsiooniga võimalikult kiiresti, et saatjata lapsed saaksid täielikult kasutada õigusi, mis neile on käesoleva direktiivi kohaselt rahvusvahelise kaitse taotlejana ette nähtud.*
- (43) *Esindaja peamine ülesanne peaks olema tagada lapse parimad huvid ning saatjata alaealist esindada, abistada või tema nimel tegutseda. Esindaja peaks olema võimeline alaealisele esitatud teavet selgitama, suhtlema pädevate asutustega, et tagada saatjata alaealisele kohe materiaalsed vastuvõtutingimused ja tervishoiuteenused ning esindada ja abistada saatjata alaealist ja tegutseda riigisisese õiguse kohaselt tema nimel, et ta saaks kasutada käesolevas direktiivis sätestatud õigusi ja täita selles sätestatud kohustusi. Esindaja tuleks määrata kooskõlas riigisiseses õiguses sätestatud menetlusega.*

- (44) *Liikmesriigid peaksid esindaja määrama kui taotluse on esitanud isik, kes väidab end olevat alaealine, ja kellel ei ole saatjat. Esindaja tuleks määrata ka siis, kui pädevatel asutustel on isiku asjaomaste nähtavate füüsiliste tunnuste, ütluste või käitumise põhjal objektiivselt põhjust uskuda, et tegemist on alaealisega. Kui liikmesriigi hinnangu kohaselt on isik, kes väidab end olevat alaealine, ilma kahtluseta üle 18 aasta vanune, ei pea esindajat määrama.*
- (45) *Kuni esindaja määramiseni peaksid liikmesriigid määrama isiku, kes sobib käesoleva direktiivi kohaselt esindajana ajutiselt tegutsema. See isik võib olla näiteks majutuskeskuse, lastehoiuasutuse, sotsiaalteenuseid osutava asutuse või muu asjaomase organisatsiooni töötaja, kes on määratud esindaja ülesandeid täitma. Isikuid, kelle huvid on vastuolus või võivad minna vastuollu saatjata alaealise huvidega, ei tohiks ajutise esindajana tegutsemiseks sobivaks isikuks määrata. Sellist isikut tuleb kindlasti viivitamata teavitada, kui rahvusvahelise kaitse taotluse esitab saatjata alaealine.*

- (46) Liikmesriigid peaksid tagama, et taotlejad saavad vajalikke tervishoiuteenuseid, *mida osutavad kas üldarstid või vajaduse korral eriarstid. Vajalikud tervishoiuteenused peaksid olema piisava kvaliteediga ja hõlmama* vähemalt *vältimatut abi* ning haiguste, sealhulgas raskete vaimsete häirete põhiravi *ning seksuaal- ja reproduktiivtervishoiu teenuseid, mis on vältimatult vajalikud raske füüsilise seisundi parandamiseks*. Selleks et arvestada rahvatervise probleemidega haiguste ennetamisel ja kaitsta taotlejate tervist, peaks taotlejate jaoks tervishoiuteenuste kättesaadavus hõlmama ka ennetavaid tegevusi, näiteks vaktsineerimine. Liikmesriikidel peaks olema *samuti* võimalik rahvatervisega seotud põhjustel nõuda, et taotlejad läbiksid tervisekontrolli. Tervisekontrolli tulemused ei tohiks mõjutada rahvusvahelise kaitse taotluste hindamist, mis tuleks kooskõlas määrusega (EL) 2024/...⁺ alati teha objektiivselt, erapooletult ning iga isiku kohta eraldi.

⁺ ELT: palun sisestada teksti dokumendis PE- CONS 16/24 (2016/0224A(COD)) sisalduva määruse number.

- (47) Käesoleva direktiiviga taotlejale antud õigust materiaalsetele vastuvõtutingimustele peaks olema võimalik teatavates olukordades piirata, näiteks juhul kui taotleja on põgenenud liikmesriigist, kus ta on kohustatud viibima, teise liikmesriiki. Liikmesriigid peaksid aga igas olukorras tagama taotlejatele tervishoiuteenuste kättesaadavuse ja elatustaseme, *mis on kooskõlas liidu õigusega, sealhulgas* põhiõiguste hartaga *ja muude rahvusvaheliste kohustustega, sealhulgas* 1989. aasta ÜRO lapse õiguste konventsiooniga. *Liikmesriigid peaksid eelkõige kandma* hoolt taotleja toimetuleku ja põhivajaduste eest nii füüsilise turvalisuse ja väärikuse kui ka inimestevaheliste suhete mõistes, võttes nõuetekohaselt arvesse rahvusvahelist kaitset taotleva isiku ja tema perekonna või hooldaja paratamatut kaitsetust. Nõuetekohaselt *tuleks* arvestada ka taotlejatega, kellel on vastuvõtu erivajadused. Arvestada tuleb samuti *seksuaalset või* soolist vägivalda kogenud taotlejate, *eelkõige naiste* erivajadustega, sealhulgas seeläbi, et rahvusvahelise kaitse menetluse eri etappides tagatakse tervishoiuteenuse, õigusabi ja sobiva traumanõustamise ja psühhosotsiaalse toe kättesaadavus.

- (48) *Arvestada tuleks laste erivajadustega, eriti pidades silmas lapse õigust haridusele ja tervishoiuteenuste kättesaadavust. Liikmesriigid peaksid taotlejate alaealistele lastele ja alaealistele taotlejatele andma võimaluse saada haridust oma kodanikega samadel tingimustel. Koolivaheajal ei ole vaja seda võimalust tagada. Nende haridus tuleks üldjuhul ühtlustada liikmesriigi enda kodanike omaga ja see peaks olema samal tasemel. Liikmesriigid peaksid samuti tagama, et alaealistel on võimalik haridust omandada seni, kuni väljasaatmismeedet nende või nende vanemate suhtes ei pöörata täitmisele.*
- (49) *Võttes arvesse põhiõiguste hartat, Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni ja asjakohast kohtupraktikat ning selleks, et mitte diskrimineerida pereliikmeid perekonna loomise koha alusel, peaks perekonna mõiste hõlmama ka väljaspool taotlejate päritoluriiki, kuid enne liikmesriikide territooriumile saabumist moodustunud perekondi.*

- (50) Taotlejate iseseisva toimetuleku soodustamiseks ja suurte erinevuste vähendamiseks liikmesriikide vahel on hädavajalik sätestada selged reeglid taotlejate tööturule juurdepääsu kohta ja tagada, et selline juurdepääs oleks tegelik, mis tähendab, et ei kehtestata tingimusi, mis tegelikkuses taotlejaid töö otsimisel takistaksid, ***ei piirata tarbetult taotleja juurdepääsu tööturu teatavatele sektoritele, ei piirata taotleja tööaega ega kehtestata ebamõistlikke haldustoiminguid. Taotlejatel, kellel on tööturule tegelik juurdepääs ja kellel on lubatud elada üksnes konkreetses kohas, peaks olema õigus otsida tööd sellest kohast mõistlikus kauguses. Kui taotleja töölepingus seda nõutakse, peaks liikmesriikidel olema võimalik lubada taotlejal kooskõlas riigisisese õigusega riigi territooriumilt lahkuda, et täita teatavaid tööülesandeid teises liikmesriigis.*** Oma riigi või liidu teiste kodanike või asjaomases liikmesriigis seaduslikult elavate kolmanda riigi kodanike ja kodakondsuseta isikute eelistamiseks kasutatavad tööturutestid ei tohiks takistada taotlejate tegelikku juurdepääsu tööturule ning nende testide kasutamisel ei tohiks kahjustada kohaldatavate ühinemisaktide asjakohastes sätetes väljendatud põhimõtet eelistada liidu kodanikke.

- (51) *Tööturule juurdepääs peaks tähendama, et taotlejal on õigus otsida tööd. Liikmesriigid võivad ühtlasi lubada taotlejatel tegutseda iseenda tööandjana.*
- (52) Taotlejate lõimumise väljavaadete ja iseseisva toimetuleku parandamiseks julgustatakse varast juurdepääsu tööturule olukorras, kui taotlus on tõenäoliselt põhjendatud, sealhulgas juhul kui selle läbivaatamine on seatud prioriteetseks kooskõlas määrusega (EL) 2024/...⁺. Liikmesriigid peaksid seega ■ juhul, kui taotlus on tõenäoliselt põhjendatud, kaaluma selle ajavahemiku lühendamist nii palju kui võimalik ■ . *Tööturule juurdepääsu ei tohiks anda või, kui see on antud, siis tuleks see ära võtta, kui taotleja* rahvusvahelise kaitse taotlus ei ole tõenäoliselt põhjendatud ja seetõttu vaadatakse see läbi kiirendatud menetluses, *sealhulgas juhul, kui taotleja varjab oma isiku tõendamiseks asjaomast teavet või dokumente.*

⁺ ELT: palun sisestada teksti dokumendis PE- CONS 16/24 (2016/0224A(COD)) sisalduva määruse number.

- (53) Taotlejatel peaks pärast tööturule juurdepääsu saamist olema samad õigused, mis asjaomase liikmesriigi kodanikel. Töötingimused peaksid hõlmama vähemalt palka ja töölt vabastamist, töötervishoiu ja tööohutuse nõudeid, tööaega, puhkust **ja puhkepäevi**, võttes arvesse kehtivaid kollektiivlepinguid. **Sellistel** taotlejatel peaks olema ka õigus ühinemis- ja liitumisvabaduse, hariduse ja kutseõppe, kutsekvalifikatsiooni tunnustamise ja **töötavatel taotlejatel** sotsiaalkindlustusega seonduvale võrdsele kohtlemisele. **Liikmesriigid võivad tagada võrdse kohtlemise ka iseenda tööandjana tegutsevatele taotlejatele. Liikmesriigid peavad tegema kõik endast oleneva, et ennetada taotlejate ärakasutamist ja mis tahes diskrimineerimist töökohal ebaseadusliku töötamise ja muude raske tööalase ärakasutamise vormide kaudu.**

- (54) ***Kui taotleja lubatakse tööturule, peaks*** liikmesriik **■** tunnustama taotleja teises liikmesriigis saadud kutsekvalifikatsiooni samal viisil nagu liidu kodanike puhul ning kolmandas riigis saadud kvalifikatsiooni tuleks arvestada kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2005/36/EÜ⁹. ***Oleks*** vaja kaaluda ka ***meetmete*** võtmist, et tulemuslikult kõrvaldada praktilised takistused, millega taotlejad puutuvad kokku välisriikide diplomite, tunnistuste või muude kvalifikatsioonitõendite autentimisel, eelkõige ***siis, kui taotlejatel ei ole võimalik esitada dokumentaalseid tõendeid ega*** kanda tunnustamismenetlustega kaasnevaid kulusid.
- (55) Töötavate taotlejate suhtes kohaldatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 883/2004¹⁰ ***artikli 3 lõigetes 1 ja 2 osutatud*** sotsiaalkindlustusliike.

⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. septembri 2005. aasta direktiiv 2005/36/EÜ kutsekvalifikatsioonide tunnustamise kohta (ELT L 255, 30.9.2005, lk 22).

¹⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta määrus (EÜ) nr 883/2004 sotsiaalkindlustussüsteemide kooskõlastamise kohta (ELT L 166, 30.4.2004, lk 1).

- (56) Kuna taotlejate viibimine võib osutuda ajutiseks ja piiramata Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1231/2010¹¹ kohaldamist, peaks liikmesriikidel olema võimalik jätta taotlejate ja oma kodanike võrdse kohtlemise kohaldamisalast välja **sotsiaalkindlustushüvitised, mis ei sõltu töötamise ajast ega sissemaksetest. Ühtlasi peaks liikmesriikidel olema õigus** piirata võrdse kohtlemise põhimõtte kohaldamist ka hariduse ja kutseõppe **ning kvalifikatsioonide tunnustamise puhul. Lisaks peaks liikmesriikidel olema võimalik piirata** õigust ühinemis- ja liitumisvabadusele seeläbi, et välistatakse taotlejate osalemine teatavate organite juhtimises ja ametnikuna töötamine.
- (57) Liidu õigus ei piira liikmesriikide õigust oma sotsiaalkindlustussüsteeme korraldada. Kuna kõnealune valdkond on liidu tasandil ühtlustamata, kehtestavad liikmesriigid ise sotsiaalkindlustushüvitiste saamise tingimused ning selliste hüvitiste summa ja nende saamise ajavahemiku. Seda õigust kasutades peavad liikmesriigid siiski järgima liidu õigust.

¹¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. novembri 2010. aasta määrus (EL) nr 1231/2010, millega laiendatakse määrust (EÜ) nr 883/2004 ja määrust (EÜ) nr 987/2009 kolmandate riikide kodanikele, keda nimetatud määrused veel ei hõlma üksnes nende kodakondsuse tõttu (ELT L 344, 29.12.2010, lk 1).

- (58) *Keeleoskus on oluline tagamaks taotlejate piisava elatustaseme. Need oskused aitaksid samuti ära hoida teisest rännet. Seetõttu peaksid liikmesriigid tagama keelekursustel osalemise võimaluse või seda hõlbustama ja seda sellises mahus, mida nad peavad kursuste puhul piisavaks, et aidata suurendada taotleja võimet tegutseda iseseisvalt ja suhelda pädevate asutustega.*
- (59) *Võrdse kohtlemise õigusega ei tohiks kaasneda õigused seoses olukordadega, mis jäävad väljapoole liidu õiguse kohaldamisala.*

- (60) Selleks et tagada taotlejatele antavate materiaalseste vastuvõtutingimuste kooskõla käesolevas direktiivis sätestatud põhimõtetega, on vaja täpsustada, millist laadi on need tingimused, ***mis peaksid*** lisaks majutusele, toidule ja riietusele ***hõlmama ka isikliku hügieeni tarbeid***. Samuti on vajalik, et liikmesriigid määraksid kindlaks rahalise toetuse või kupongidena võimaldatavate materiaalseste vastuvõtutingimuste taseme ***kohaldatavate*** asjakohaste näitajate alusel, millega tagatakse kodanikele piisav elatustase, nagu ***riigi oludest olenevalt*** miinimumsissetulekutoetused, miinimumpalgad, miinimumpensionid, töötushüvitised ja sotsiaalarbitoetused. See aga ei tähenda, et ***taotlejatele*** ettenähtud summa peab olema võrdne riigi kodanikele ettenähtud summaga. ***Liikmesriikidel peaks olema*** käesolevas direktiivis määratletud tingimusel ***võimalus*** kohaldada taotlejatele oma kodanikega võrreldes vähemsoodsat kohtlemist. ***Liikmesriikidel peaks samuti olema võimalik kohandada taotlejatele ette nähtud rahalise toetuse või kupongide taset Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artiklis 349 osutatud piirkondades, tingimusel et käesolevas direktiivis sätestatud vastuvõtutingimuste nõuded on tagatud.***

- (61) Selleks et piirata vastuvõtusüsteemi võimalikku kuritarvitamist, peaks liikmesriikidel olema võimalus võimaldada materiaalseid vastuvõtutingimusi üksnes sel määral, mil taotlejatel ei ole piisavaid vahendeid piisava elatusaseme saavutamiseks. ***Liikmesriikidel peaks olema õigus nõuda piisavaid vahendeid omavatel taotlejatelt, et nad kataksid materiaalsete vastuvõtutingimuste või saadud tervishoiuteenuste kulud täielikult või osaliselt või hüvitaksid need, sealhulgas rahaliste tagatiste kaudu. Seda, et taotlejal on toimetulekuks piisavalt vahendeid, võib eeldada näiteks juhul, kui ta on mõistliku ajavahemiku jooksul töötanud.*** Taotleja vahendite hindamisel ja taotlejalt materiaalsete vastuvõtutingimuste või saadud tervishoiuteenuse kulude täieliku või osalise kandmise nõudmisel peaksid liikmesriigid järgima proportsionaalsuse põhimõtet ning arvestama taotleja konkreetset olukorda ja vajadust austada tema väärikust või isikupuutumast, sealhulgas taotleja vastuvõtu erivajadusi. Taotlejatelt ei tohiks nõuda vajalike tervishoiuteenuste kulude osalist ega täielikku kandmist, ***kui liikmesriikide kodanikele osutatakse tervishoiuteenuseid tasuta. Taotlejatelt ei tohiks nõuda, et nad võtaksid vastuvõtutingimuste eest tasumiseks laenu.***

- (62) *Vastuvõtusüsteemi võimalikku kuritarvitamist tuleks ära hoida ka sellega, et täpsustakse asjaolud, mille puhul võib materiaalseid vastuvõtutingimusi kitsendada või tühistada. Liikmesriikidel peaks olema õigus regulaarset toetust vähendada või tühistada või, kui see on igati põhjendatud ja proportsionaalne, vähendada muid materiaalseid vastuvõtutingimusi, kui teatavad tingimused on täidetud, sealhulgas juhul, kui taotleja ei tee pädevate asutustega koostööd või ei täida nende kehtestatud menetlusnõudeid. Koostööst keeldumist või nõuete eiramist võib pidada toimunuks eelkõige juhul, kui taotlejad ei tule kokkulepitud kohtumistele või ei täida teada andmise kohustusi põhjustel, mis on nende kontrolli all; taotlejad ei esita rahvusvahelise kaitse taotlust määruse (EL) 2024/...⁺ nõuete kohaselt, kuigi neil on olnud selleks võimalus, või taotlejad ei täida nõuet esitada teavet, et oma tuvastamist hõlbustada, sealhulgas keelduvad esitamast biomeetrilisi andmeid või vajalikke kontaktandmeid või keelduvad koostööst tervisekontrolli käigus. Kui see on igati põhjendatud ja proportsionaalne, peaks liikmesriikidel olema võimalus muud materiaalsed vastuvõtutingimused tühistada juhul, kui taotleja on raskelt või korduvalt rikkunud majutuskeskuse sisekorda või on käitunud majutuskeskuses vägivaldsel või ähvardaval viisil. Liikmesriigid peaksid kõikidele taotlejatele alati tagama elatustaseme kooskõlas liidu õigusega, sealhulgas põhiõiguste hartaga, ja rahvusvaheliste kohustustega ning võtma seejuures arvesse vastuvõtu erivajadustega taotlejaid ja lapse parimaid huve.*

⁺ ELT: palun sisestada teksti dokumendis PE- CONS 16/24 (2016/0224A(COD)) sisalduva määruse number.

- (63) *Liikmesriikidel on võimalus kohaldada kooskõlas majutuskeskuse sisekorraga muid karistusi, sealhulgas distsiplinaarmeetmeid, kui need karistused ei ole käesoleva direktiiviga vastuolus.*
- (64) Liikmesriigid peaksid kehtestama vastuvõtutingimuste asjakohased suunised, järelevalve ja kontrolli. Võrreldavate **vastuvõtutingimuste** tagamiseks tuleks nõuda, et liikmesriikide järelevalve- ja kontrollisüsteemides arvestataks vastuvõtutingimusi puudutavaid **mittesiduvaid** tegevusstandardeid, **näitajaid, suuniseid ja parimaid tavasid**, mille on välja töötanud **■** varjupaigaamet. **Tingimused et materiaalsete vastuvõtutingimustega on tagatud piisav elatustase, võib tingimusi hoonetes, kus taotlejaid majutatakse, pidada piisavaks ka siis, kui need on eri hoonete puhul erinevad.** Tagada tuleks riigisiseste vastuvõtusüsteemide ja liikmesriikide vahel taotlejate vastuvõtmise vallas tehtava koostöö tõhusus, sealhulgas **■** varjupaigaameti vastuvõtmisega tegelevate asutuste **■** võrgustiku kaudu.

- (65) Pädevaid ametiasutusi tuleks julgustada kasutama taotlejate vastuvõtmisel rohkem omavahelist koostööd ning seepärast tuleks edendada kohalike kogukondade ja majutuskeskuste vahel harmoonilisi suhteid.
- (66) Kogemused näitavad, et juhul kui liikmesriigid peavad toime tulema ebaproportsionaalselt suurel arvul rahvusvahelise kaitse taotlejatega, on taotlejate **võimalikult ulatusliku** nõuetekohase vastuvõtmise tagamiseks vajalik valmisoleku planeerimine. Liikmesriikides valmisoleku plaanidega ette nähtud meetmete asjakohasust tuleks **■** jälgida ja hinnata. ***Valmisoleku planeerimine on liikmesriikide planeerimise lahutamatu osa ja seda ei tohiks pidada erakorraliseks tegevuseks.***

- (67) *Asjaomase liikmesriigi nõusolekul peaks varjupaigaamet aitama liikmesriikidel valmisoleku plaane koostada ja läbi vaadata. Valmisoleku plaan peaks koosnema terviklikest meetmetest, mis on vajalikud, et tulla toime võimaliku ebaproportsionaalse survega liikmesriikide vastuvõtusüsteemidele ja suurendada nende süsteemide tõhusust. Käesoleva direktiivi kohaldamisel võib ebaproportsionaalselt suur surve tähendada seda, et kolmandatest riikidest saabub ootamatult nii palju kodanikke ja kodakondsuseta isikuid, et sissevool tekitab äärmusliku koormuse isegi hästi ettevalmistatud vastuvõtusüsteemile. Et olla selliseks olukorraks paremini valmis, tuleks varjupaigaameti välja töötatud mudelis anda juhiseid selle kohta, kuidas teha kindlaks võimalikud stsenaariumid, nende stsenaariumide mõju, võetavad meetmed ja stsenaariumidele reageerimiseks olemasolevad ressursid.*
- (68) Liikmesriikidel peaks olema õigus kehtestada või säilitada soodsamad sätted kolmandate riikide kodanike ja kodakondsuseta isikute suhtes, kes paluvad liikmesriigilt rahvusvahelist kaitset.

- (69) **Liikmesriike kutsutakse** üles kohaldama käesoleva direktiivi sätteid seoses menetlustega, mille raames otsustatakse muus kui Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) .../...¹²⁺ sätestatud vormis antava kaitse taotluste üle.
- (70) Käesoleva direktiivi rakendamist tuleks hinnata korrapäraste ajavahemike tagant. Liikmesriigid peaksid komisjonile esitama komisjoni käesoleva direktiivi kohase aruandluskohustuse täitmiseks vajaliku teabe.
- (71) Kuna käesoleva direktiivi eesmärki, nimelt taotlejate vastuvõtutingimuste **ühtlustatud** nõuete kehtestamine liikmesriikides, ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada, küll aga saab seda tegevuse ulatuse ja toime tõttu paremini saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu (ELi leping) artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev direktiiv nimetatud eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale.

¹² Euroopa Parlamendi ja nõukogu ... määrus (EL) .../... mis käsitleb nõudeid, millele kolmandate riikide kodanikud ja kodakondsuseta isikud peavad vastama, et kvalifitseeruda rahvusvahelise kaitse saajaks, ning nõudeid pagulaste või täiendava kaitse saamise kriteeriumidele vastavate isikute ühetaolisele seisundile ja antava kaitse sisule ning millega muudetakse nõukogu ... direktiivi 2003/109/EÜ ja tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2011/95/EL (ELT L, ..., ELI:...).
⁺ ELT: palun sisestada teksti dokumendis PE-CONS 70/23 (2016/0223(COD)) sisalduva määruse number ning esitada joonealuses märkuses kõnealuse määruse kuupäev, number, pealkiri ja ELT avaldamisviide.

- (72) Kooskõlas liikmesriikide ja komisjoni 28. septembri 2011. aasta ühise poliitilise avaldusega selgitavate dokumentide kohta¹³ kohustuvad liikmesriigid lisama põhjendatud juhtudel ülevõtmismeetmeid käsitlevale teatele ühe või mitu dokumenti, milles selgitatakse seost direktiivi komponentide ja ülevõtvate liikmesriigi õigusaktide vastavate osade vahel. Käesoleva direktiivi puhul leiab seadusandja, et selliste dokumentide edastamine on põhjendatud.
- (73) ELi lepingule ja ELi toimimise lepingule lisatud protokolli nr 21 (Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes) artiklite 1 ja 2 kohaselt, ja ilma et see piiraks kõnealuse protokolli artikli 4 kohaldamist, ei osale **Iirimaa** käesoleva direktiivi vastuvõtmisel ning see ei ole **tema** suhtes siduv ega kohaldatav.
- (74) ELi lepingule ja ELi toimimise lepingule lisatud protokolli nr 22 (Taani seisukoha kohta) artiklite 1 ja 2 kohaselt ei osale Taani käesoleva direktiivi vastuvõtmisel ning see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav.

¹³ ELT C 369, 17.12.2011, lk 14.

- (75) Käesolevas direktiivis austatakse põhiõigusi ja järgitakse iseäranis põhiõiguste hartas tunnustatud põhimõtteid. Eelkõige püütakse käesoleva direktiiviga tagada inimväärikuse täielik austamine ning edendada põhiõiguste harta artiklite 1, 4, 6, 7, 18, 21, 24 ja 47 kohaldamist ja sellest tuleks lähtuda ka direktiivi rakendamisel.
- (76) Käesoleva direktiivi liikmesriigi õigusesse ülevõtmise kohustus peaks piirduma sätetega, mille sisu on võrreldes varasema direktiiviga muutunud. Kohustus võtta üle muutmata sätted tuleneb varasemast direktiivist.
- (77) Käesolev direktiiv ei tohiks piirata liikmesriikide kohustusi seoses I lisas osutatud direktiivi liikmesriigi õigusesse ülevõtmise tähtpäevaga,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

I PEATÜKK
REGULEERIMISESE, MÕISTED JA KOHALDAMISALA

Artikkel 1
Reguleerimise

Käesoleva direktiiviga sätestatakse liikmesriikides rahvusvahelise kaitse taotlejate vastuvõtu nõuded.

Artikkel 2
Mõisted

Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

- 1) „rahvusvahelise kaitse taotlus“ *ehk „taotlus“* – avaldus, mille liikmesriigilt kaitse saamiseks esitab *kolmanda riigi kodanik või kodakondsuseta isik, keda võib käsitada pagulasseisundi või täiendava kaitse seisundi taotlejana;*

- 2) „taotleja“ – kolmanda riigi kodanik või kodakondsuseta isik, kes on avaldanud soovi esitada rahvusvahelise kaitse taotlus, mille suhtes ei ole lõplikku otsust veel tehtud;
- 3) „pereliikmed“ – järgmised taotleja pereliikmed, kes viibivad rahvusvahelise kaitse menetluse ajal sama liikmesriigi territooriumil, eeldusel et perekond oli olemas juba enne, kui taotleja liikmesriigi territooriumile saabus:
- a) taotleja abikaasa või temaga püsisuhtes olev vabaabielukaaslane, kui asjaomase liikmesriigi õiguse või tava kohaselt koheldakse vabaabielupaare samaväärselt abielupaaridega;
 - b) punktis a osutatud paari või taotleja alaealised või täisealised ülalpeetavad lapsed, tingimusel, et nad ei ole abielus ja sõltumata sellest, kas riigisisese õiguse tähenduses on nad sündinud abielust või väljaspool abielu või on nad lapsendatud; alaealist käsitatakse individuaalse hinnangu alusel mitte abielus olevana, kui tema abielu ei oleks kooskõlas asjaomase liikmesriigi õigusega, juhul kui see oleks sõlmitud asjaomases liikmesriigis, võttes eelkõige arvesse seaduslikku abiellumisiga;

c) *kui taotleja on alaealine ja ega ole abielus, siis asjaomase liikmesriigi õiguse või tava kohaselt tema eest vastutav isa, ema või mõni teine täisealine isik, sealhulgas täisealine õde või vend; alaealist käsitletakse individuaalse hinnangu alusel mitte abielus olevana, kui tema abielu ei oleks kooskõlas asjaomase liikmesriigi õigusega, juhul kui see oleks sõlmitud asjaomases liikmesriigis, võttes eelkõige arvesse seaduslikku abiellumisiga;*

4) „alaealine“ – *alla 18-aastane kolmanda riigi kodanik või kodakondsuseta isik;*

5) „saatjata alaealine“ – **■** *alaealine, kes saabub liikmesriigi territooriumile ilma tema eest asjaomase liikmesriigi õiguse või tava kohaselt vastutava täiskasvanuta, niikaua kui selline täiskasvanu ei ole kõnealust alaealist tegelikult oma hoole alla võtnud; see mõiste hõlmab ka alaealist, kes on jäänud saatjata pärast sisenemist liikmesriikide territooriumile;*

- 6) „vastuvõtutingimused“ – nende meetmete täielik kogum, mida liikmesriigid tagavad taotlejatele kooskõlas käesoleva direktiiviga;
- 7) „materiaalsed vastuvõtutingimused“ – vastuvõtutingimused, mis hõlmavad majutust, toitu, riietust ja *isikliku hügieeni tarbeid*, mida antakse mitterahalise toetusena või rahaliste toetuste või kupongidena või nende kombinatsioonina, ning samuti regulaarset toetust;
- 8) *„regulaarne toetus“ – taotlejatele perioodiliselt makstav toetus, mis tagab neile igapäevaelus minimaalse sõltumatuse ja mis antakse rahasummana, kupongidena või mitterahalise toetusena või nende kombinatsioonina, tingimusel et selline regulaarne toetus sisaldab ka rahasummat;*

9) „kinnipidamine“ – liikmesriigi korraldusel taotleja hoidmine teatavas kohas, kus taotlejalt on võetud liikumisvabadus;

10) „majutuskeskus“ – koht, mida kasutatakse taotlejate kollektiivseks majutamiseks;

I

11) „põgenemise oht“ – konkreetse juhtumi puhul esinevad **konkreetsed** põhjused **ja asjaolud**, mis tuginevad riigisiseses õiguses kindlaks määratud objektiivsetele kriteeriumidele ja annavad alust oletada, et taotleja võib põgeneda;

- 12) „põgenemine“ – tegu, millega taotleja **muutub** pädevatele **haldus- või õigusasutustele** kättesaamatuks, **näiteks liikmesriigi territooriumilt ilma pädevate asutuste loata lahkumine põhjustel, mis on taotleja kontrolli all;**
- 13) „esindaja“ – **füüsiline isik või organisatsioon, sealhulgas pädevate asutuste määratud ametiasutus, kellel on vajalikud oskused ja eriteadmised, sealhulgas alaealiste kohtlemise ja nende erivajaduste osas, mis võimaldavad tal vastavalt vajadusele saatjata alaealist esindada, abistada või tema nimel tegutseda, et kaitsta saatjata alaealise parimaid huve ja üldist heaolu sellisel viisil, et saatjata alaealine saaks kasutada käesolevast direktiivist tulenevaid õigusi ja täita selles sätestatud kohustusi;**
- 14) „vastuvõtu erivajadustega taotleja“ – taotleja, kes vajab käesolevas direktiivis sätestatud õiguste kasutamiseks ja selles sätestatud kohustuste täitmiseks spetsiaalseid **tingimusi või** tagatisi .

Artikkel 3
Kohaldamisala

1. Käesolevat direktiivi kohaldatakse kõikide kolmandate riikide kodanike ja kodakondsuseta isikute suhtes, kes avaldavad liikmesriikide territooriumil, sealhulgas välispiiril, territoriaalmerel või transiiditsoonis, soovi esitada rahvusvahelise kaitse taotlus, tingimusel et sellistel kolmandate riikide kodanikel ja kodakondsuseta isikutel on lubatud viibida sellel territooriumil taotlejana. Käesolevat direktiivi kohaldatakse samuti taotleja pereliikmete suhtes, tingimusel et need pereliikmed on vastavalt riigisisesele õigusele selle rahvusvahelise kaitse saamise palvega hõlmatud.
 2. Käesolevat direktiivi ei kohaldata liikmesriikide välisesindustele diplomaatilise või territoriaalse varjupaiga taotluste esitamise juhtude suhtes.
- I**
3. Liikmesriigid võivad otsustada kohaldada käesolevat direktiivi seoses menetlustega, mille raames otsustatakse muus kui määrusest (EL) .../...⁺ tulenevas vormis antava kaitse taotluste rahuldamine.

⁺ ELT: palun sisestada teksti dokumendis PE- CONS 70/23 (2016/0223(COD)) sisalduva määruse number.

Artikkel 4
Soodsamad sätted

Liikmesriigid võivad kehtestada või säilitada soodsamad sätted taotlejate ja nende ***pereliikmete ja taotlejate lähisugulaste vastuvõtutingimuste kohta***, kes viibivad samas liikmesriigis, ***tingimusel et kõnealused pereliikmed ja lähisugulased on taotlejate ülalpeetavad***, või humanitaarsetel põhjustel, kui need sätted on käesoleva direktiiviga kooskõlas.

II PEATÜKK ÜLDSÄTTED VASTUVÕTUTINGIMUSTE KOHTA

Artikkel 5

Teave

1. Liikmesriigid *annavad taotlejatele teavet käesolevas direktiivis sätestatud vastuvõtutingimuste kohta, sealhulgas oma vastuvõtusüsteemi eripärade kohta* niipea kui võimalik ja *nii aegsasti, et taotlejatel oleks tegelikult võimalik neile käesoleva direktiiviga ette nähtud õigusi kasutada ning kohustusi täita.*

Eelkõige annavad liikmesriigid taotlejatele standardteavet käesolevas direktiivis
■ *sätestatud vastuvõtutingimuste kohta, kasutades vormi, mille töötab välja Euroopa Liidu Varjupaigaamet (edaspidi „varjupaigaamet“). See teave antakse võimalikult kiiresti ja hiljemalt kolme päeva jooksul pärast taotluse esitamise soovi avaldamist või määrusega (EL) 2024/...⁺ ette nähtud palve registreerimise tähtaja jooksul.*

⁺ ELT: palun sisestada teksti dokumendis PE- CONS 16/24 (2016/0224A(COD)) sisalduva määruse number.

Liikmesriigid tagavad, et taotlejatele antakse teavet organisatsioonide või isikurühmade kohta, kes annavad konkreetset õigusabi **ja kes taotlejaid esindavad, sealhulgas teavet organisatsioonide või isikurühmade kohta, kes annavad seda abi ja esindavad taotlejaid tasuta**, ning organisatsioonide kohta, kes võivad anda neile abi või teavet seoses olemasolevate vastuvõtutingimustega, kaasa arvatud tervishoiuga.

2. Liikmesriigid tagavad, et lõikes 1 osutatud teavet antakse kirjalikult **lühidalt, läbipaistval, arusaadaval ja kergesti kättesaadaval kujul, lihtsas ja selges sõnastuses** ja keeles, millest taotleja aru saab või peaks kõigi eelduste kohaselt aru saama. Vajaduse korral tuleb seda teavet anda ka suuliselt, **ja kui see on asjakohane, visuaalselt, näiteks videote või piktogrammide abil ning see tuleb** kohandada **taotleja** vajadustele.

Saatjata alaealise puhul annavad liikmesriigid lõikes 1 osutatud teavet eakohasel viisil ja viisil, mis tagab et saatjata alaealine sellest aru saab, kasutades asjakohasel juhul spetsiaalselt alaealistele kohandatud teabematerjale. Teave tuleb anda saatjata alaealise esindaja või sellise isiku juuresolekul, kes on sobiv esindama saatjata alaealist ajutiselt, kuni esindaja määramiseni.

Erandjuhtudel võib liikmesriik anda taotlejale lõikes 1 osutatud teavet suulise tõlke abil, või kui see on asjakohane, visuaalsel kujul, näiteks videote või piktogrammide kujul, kui:

- a) *ta ei suuda anda seda teavet kirjalikult kõnealuses lõikes sätestatud tähtaja jooksul, sest keel, millest taotleja aru saab või peaks kõigi eelduste kohaselt aru saama, on haruldane keel, ning*
- b) *taotleja kinnitab seejärel, et ta saab talle antud teabest aru.*

Kolmandas lõigus osutatud juhtudel peab liikmesriik võimalikult kiiresti hankima lõikes 1 osutatud teabe tõlke kirjalikul kujul ja esitama selle taotlejale, välja arvatud juhul, kui see ei ole selgelt enam vajalik.

Artikkel 6

Dokumentatsioon

1. *Liikmesriigid tagavad, et taotlejale antakse määruse (EL) 2024/...⁺ artiklis 29 osutatud dokument.*
2. *Liikmesriigid ei tohi nõuda taotlejalt üksnes sel põhjusel, et nad on rahvusvahelise kaitse taotlejad, või üksnes nende kodakondsuse alusel tarbetu või ebaproportsionaalse hulga dokumentatsiooni esitamist, ega kehtestada taotlejatele muid haldusnõudeid enne seda, kui nad on andnud neile õigused, millele neil on käesoleva direktiivi kohaselt õigus.*
3. Liikmesriigid võivad anda taotlejatele reisidokumendi üksnes tõsistel humanitaarsetel *põhjustel* või muudel mõjuvatel põhjustel, mis nõuavad taotleja viibimist mõnes teises riigis. Reisidokumendi kehtivus on piiratud väljaandmise aluseks oleva eesmärgi ja kestusega.

⁺ ELT: palun sisestada teksti dokumendis PE- CONS 16/24 (2016/0224A(COD)) sisalduva määruse number.

Artikkel 7

Vastuvõtusüsteemide korraldamine

- 1. Liikmesriigid võivad käesoleva direktiivi kohaselt oma vastuvõtusüsteeme vabalt korraldada. Taotlejad võivad asjaomase liikmesriigi territooriumil vabalt liikuda.*
- 2. Tingimusel, et kõik taotlejad saavad tegelikult kasu käesolevast direktiivist tulenevatest õigustest, võivad liikmesriigid paigutada taotlejad majutuskohdadesse oma territooriumil, et hallata oma varjupaiga- ja vastuvõtusüsteeme.*
- 3. Taotlejaid majutuskohdadesse paigutades või neid ümber paigutades peavad liikmesriigid arvestama objektiivsete teguritega, sealhulgas perekonna ühtsusega nagu on osutatud artiklis 14, ning taotlejate vastuvõtu erivajadustega.*

4. *Liikmesriikide poolt materiaalsete vastuvõtutingimuste pakkumise eeltingimus võib olla see, et taotleja tegelikult elaks majutuskohas, kuhu ta on lõike 2 kohaselt paigutatud.*
5. *Liikmesriigid võivad samuti luua mehhanismid, millega hinnata ja rahuldada vastuvõtusüsteemide vajadusi, sealhulgas mehhanismid selle kontrollimiseks, kas taotleja tegelikult elab majutuskohas, kuhu ta on lõike 2 kohaselt paigutatud.*
6. Liikmesriigid nõuavad taotlejatelt, et nad teataksid pädevatele ametiasutustele oma **kehtiva** aadressi, telefoninumbri, mille kaudu nad on kättesaadavad, **ning võimaluse korral e-posti aadressi. Samuti nõuavad liikmesriigid, et taotlejad** teataksid pädevatele ametiasutustele võimalikult kiiresti oma **aadressi**, telefoninumbri või **e-posti** aadressi muutumisest.
7. *Käesoleva artikli kohaldamisel ei pea liikmesriigid tegema haldusotsuseid.*

Artikkel 8

Taotlejate paigutamine geograafilisse piirkonda

- 1. Liikmesriigid võivad paigutada taotlejad oma territooriumil mõnda geograafilisse piirkonda, mille piires nad saavad vabalt liikuda, rahvusvahelise kaitse menetluse kestuse ajaks vastavalt määrusele (EL) 2024/...⁺.*
- 2. Liikmesriigid võivad lõike 1 kohaselt paigutada taotlejad oma territooriumil mõnda geograafilisse piirkonda üksnes nende taotluste kiire, tõhusa ja tulemusliku menetlemise tagamiseks vastavalt määrusele (EL) 2024/...⁺ või kõnealuste taotlejate paigutamiseks vastavalt asjaomase geograafiliste piirkondade võimalustele.*

Liikmesriigid teavitavad taotlejaid vastavalt artiklile 5 nende geograafilisse piirkonda paigutamisest ja kõnealuse piirkonna geograafilistest piiridest.

⁺ ELT: palun sisestada teksti dokumendis PE- CONS 16/24 (2016/0224A(COD)) sisalduva määruse number.

3. *Liikmesriigid tagavad, et taotlejatel on selles geograafilises piirkonnas, kuhu nad paigutati, tegelikult võimalik kasutada oma käesolevast direktiivist tulenevaid õigusi ja rahvusvahelise kaitse menetlusega seotud menetlustagatise. Kõnealune geograafiline piirkond peab olema piisavalt suur, võimaldama juurdepääsu vajalikele avalikele taristutele ega tohi mõjutada taotlejate võõrandamatut õigust eraelu puutumatusele.*
4. *Lõike 1 kohaldamisel ei pea liikmesriigid tegema haldusotsuseid.*
5. *Liikmesriigid lubavad taotlejal tema palvel geograafilisest piirkonnast ajutiselt lahkuda igati põhjendatud pakilistel ja tõsistel perekondlikel põhjustel või vajalikuks raviks, mida kõnealuses geograafilises piirkonnas ei ole võimalik saada.*

Kui taotleja lahkub geograafilisest piirkonnast ilma loata, ei tohi liikmesriik kohaldada muid kui üksnes käesolevas direktiivis sätestatud karistusi.

Taotlejalt ei nõuta loa küsimist kohtumiseks ameti- ja kohtuasutustega, kui taotleja kohaleilmumine neisse on vajalik. Taotleja teatab pädevatele asutustele sellistest kohtumistest ette.

6. *Kui muu hulgas taotleja artikli 29 kohase läbivaatamistaotluse või edasikaebuse põhjal selgub, et taotleja ei ole saanud geograafilises piirkonnas tegelikult kasutada käesolevast direktiivist tulenevaid õigusi või rahvusvahelise kaitse menetluses menetlustagatise, ei kohaldata enam kõnealuse taotleja paigutamist kõnealusesse geograafilisse piirkonda.*
7. *Enne käesoleva artikli kohaldamist kehtestab asjaomane liikmesriik oma riigisiseses õiguses kõnealuse artikli kohaldamiseks vajalikud tingimused ning teavitab sellest vastavalt määruse (EL) 2021/2303 5. peatükile komisjoni ja varjupaigaametit.*

Artikkel 9

Liikumisvabaduse piirangud

1. Liikmesriigid **võivad** vajaduse korral **otsustada, et taotlejal on lubatud elada üksnes ühes** konkreetsetes **taotlejate majutamiseks kohandatud** kohas **kas avaliku korra kaalutlustel** **või** selleks, et **põgenemisohu korral** tulemuslikult takistada taotleja põgenemist, seda eriti:

- a) **juhul**, kui taotleja on määruse (EL) 2024/... ⁺ **artikli 17 lõike 4** kohaselt kohustatud viibima teises liikmesriigis, või
- b) selliste taotlejate puhul, kes on pärast teise liikmesriiki põgenemist **üle antud** liikmesriiki, kus nad peavad viibima määruse (EL) 2024/... ⁺ **artikli 17 lõike 4** kohaselt.

Kui taotlejal on käesoleva lõike kohaselt lubatud elada ainult konkreetsetes kohas, on materiaalsete vastuvõtutingimuste tagamise eeldus, et taotleja tegelikult elab selles konkreetsetes kohas.

⁺ ELT: palun sisestada teksti dokumendis PE- CONS 21/24 (2020/0279(COD)) sisalduva määruse number.

2. **Liikmesriigid võivad vajaduse korral nõuda, et taotlejad annaksid pädevale ametiasutusele endast teada ettemääratud ajal või mõistlike ajavahemike järel, ilma et see mõjutaks ebaproportsionaalselt palju taotlejate käesolevast direktiivist tulenevaid õigusi.**

Sellise teatamisnõude võib kehtestada lõikes 1 osutatud otsuste täitmise tagamiseks või selleks, et tulemuslikult takistada taotlejaid põgenemast.

3. Liikmesriigid võivad taotleja palvel lubada tal ajutiselt elada mujal kui lõike 1 kohaselt määratud konkreetses kohas. Sellist luba käsitlev otsus tehakse iga juhtumi puhul eraldi, objektiivsetel alustel ning erapooletult ja loa mitteandmise korral põhjendatakse otsust.

Taotlejalt ei nõuta loa küsimist kohtumiseks ameti- ja kohtuasutustega, kui taotleja kohaleilmumine neisse on vajalik. **Taotleja teatab pädevatele asutustele sellistest kohtumistest.**

I

4. *Lõigete 1 ja 2 kohased otsused peavad olema proportsionaalsed ja nende puhul tuleb arvesse võtta taotleja konkreetse olukorra asjaomaseid aspekte, sealhulgas kõnealuse taotleja vastuvõtu erivajadusi* .
5. Liikmesriigid põhistavad käesoleva artikli *lõigete 1 ja 2 kohaselt* tehtud otsust faktiliste ja vajaduse korral õiguslike asjaoludega *kõnealuses otsuses*. Taotlejaid teavitatakse **kirjalikult** sellise otsuse vastuvõtmisest, *samuti* selle vaidlustamise artikli 29 kohasest korrast ning otsusega seatud kohustuste täitmata jätmise tagajärgedest. *Liikmesriigid esitavad sellise teabe taotlejatele keeles, mis on neile arusaadav või millest arusaamist võib mõistlikult eeldada, lühidal, läbipaistval, arusaadaval ja hõlpsasti kättesaadaval kujul ning selges ja lihtsas sõnastuses. Liikmesriigid tagavad, et kui käesoleva artikli kohaseid otsuseid on üle kahe kuu kohaldatud, vaatab õigusasutus kõnealused otsused ametiülesande korras läbi, ja et asjaomase taotleja palvel võib kõnealuseid otsuseid vastavalt artiklile 29 edasi kaevata.*

Artikkel 10
Kinnipidamine

1. Liikmesriigid ei tohi isikut kinni pidada ainult sel põhjusel, et ta on taotleja, ***või taotleja kodakondsuse alusel. Kinnipidamine põhineb ainult ühel või mitmel lõikes 4 osutatud kinnipidamise põhjustest. Kinnipidamine ei tohi olla karistuslikku laadi.***
2. Liikmesriigid võivad vajaduse korral ja igat juhtumit eraldi hinnates pidada taotlejat kinni, kui muid leebemaid alternatiivseid sunnimeetmeid ei ole võimalik tulemuslikult kohaldada.
3. ***Taotleja kinnipidamisel võtavad liikmesriigid arvesse kõiki nähtavaid füüsilisi tunnuseid, ütlusi või käitumist, mis viitavad taotleja vastuvõtu erivajadustele. Kui artiklis 25 ette nähtud hindamist ei ole veel lõpule viidud, tuleb seda asjatu viivitusega teha ning hindamistulemusi arvesse võtta otsustamisel selle üle, kas kinnipidamist jätkata või kas kinnipidamistingimusi tuleb muuta.***

4. Taotlejat võib kinni pidada üksnes *ühe või mitme järgneva põhjuse alusel*:
- a) selleks, et tuvastada tema isik või kodakondsus või seda kontrollida;
 - b) selleks, et määrata kindlaks tema rahvusvahelise kaitse taotluse aluseks olevad asjaolud, mida ilma kinnipidamiseta ei olnud võimalik kindlaks teha, eelkõige juhul, kui on olemas põgenemise oht;
 - c) **artikli 9 lõike 1** kohaselt üksikotsusega taotlejale pandud õiguslike kohustuste täitmise tagamiseks juhtudel, kui taotleja ei ole selliseid kohustusi täitnud ja **endiselt** esineb taotleja põgenemise oht;
 - d) selleks, et otsustada piirimenetluse raames kooskõlas määruse (EL) 2024/...⁺ artikliga 43 taotleja õiguse üle siseneda riigi territooriumile;

⁺ ELT: palun sisestada teksti dokumendis PE- CONS16/24 (2016/0224A(COD)) sisalduva määruse number.

- e) siis, kui taotleja peetakse kinni Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2008/115/EÜ¹⁴ sätestatud tagasisaatmiskorra kohaselt tagasisaatmise ettevalmistamiseks või väljasaatmise läbiviimiseks ning asjaomane liikmesriik saab objektiivsete kriteeriumite alusel, sealhulgas selle alusel, et taotlejal on juba olnud võimalus saada juurdepääs *rahvusvahelise kaitse menetlusele*, põhjendada, et on olemas piisavalt alust uskuda, et taotleja avaldas soovi esitada rahvusvahelise kaitse taotlus üksnes eesmärgiga lükata edasi või nurjata tema tagasisaatmist käsitleva otsuse täideviimist;
- f) siis, kui seda nõuab riikliku julgeoleku või avaliku korra kaitsmine;
- g) vastavalt määruse (EL) 2024/...⁺⁺ artiklile 44.

Esimeses lõigus osutatud kinnipidamise alused sätestatakse riigisiseses õiguses.

- 5. Liikmesriigid tagavad, et riigisisese õigusega on ette nähtud reeglid, mis käsitlevad kinnipidamise alternatiive, nagu korrapärane ilmumine ametiasutustesse, rahalise tagatise andmine või kohustus elada kindlaksmääratud kohas.

¹⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2008. aasta direktiiv 2008/115/EÜ ühiste nõuete ja korra kohta liikmesriikides ebaseaduslikult viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmisel (ELT L 348, 24.12.2008, lk 98).

⁺⁺ ELT: palun sisestada teksti dokumendis PE-CONS 21/24 (2020/0279(COD)) sisalduva määruse number.

Artikkel 11

Tagatised kinnipeetud taotlejatele

1. Taotleja peetakse kinni võimalikult lühikeseks ajaks ja teda hoitakse kinni ainult seni kuni artikli 10 lõikes 4 sätestatud alused on kohaldatavad.

Artikli 10 lõikes 4 sätestatud kinnipidamise alustega seonduvates haldusmenetlustes rakendatakse nõuetekohast hoolsust. Haldusmenetlustes esinevad viivitused, mida ei ole põhjustanud taotleja, ei õigusta kinnipidamise jätkamist.

2. Taotleja kinnipidamiseks annab kirjaliku korralduse õigusasutus või haldusasutus. Kinnipidamiskorralduses esitatakse selle aluseks olevad faktilised ja õiguslikud põhjendused ***ning selgitatakse, miks ei saa leebemaid alternatiivseid sunnimeetmeid tulemuslikult kohaldada.***

3. Kui kinnipidamiseks on korralduse andnud haldusasutus, siis näevad liikmesriigid ette kas kinnipidamise õiguspärasuse kiire kohtuliku läbivaatamise ametiülesande korras **või** taotleja taotlusel **või mõlemad**. **Ametiülesande korras teostatav läbivaatamine viiakse lõpule iga juhtumi asjaolusid arvestades võimalikult kiiresti, hiljemalt 15 päeva või erakorralistel juhtudel 21 päeva jooksul** alates kinnipidamise algusest. Taotleja esitatud taotlusel teostatav läbivaatamine **viiakse lõpule iga juhtumi asjaolusid arvestades võimalikult kiiresti, hiljemalt 15 päeva või erakorralistel juhtudel 21 päeva jooksul** pärast asjakohaste menetluste alustamist. ■

Kui *esimeses lõigus osutatud kohtulikku läbivaatamist ametiülesande korras ei viida lõpule 21 päeva jooksul alates kinnipidamise algusest või kui taotleja esitatud taotlusel teostatavat läbivaatamist ei viida lõpule 21 päeva jooksul pärast asjakohaste menetluste alustamist*, vabastatakse asjaomane taotleja viivitamata.

4. Kinnipeetud taotlejat teavitatakse viivitamata kirjalikult keeles, millest ta saab aru või on kõigi eelduste kohaselt võimeline aru saama, kinnipidamise põhjustest ja riigisiseses õiguses sätestatud menetlustest kinnipidamiskorralduse vaidlustamiseks ning võimalusest taotleda tasuta õigusabi ja esindamist.
5. Õigusasutus vaatab jätkuva vajaduse kinnipidamiseks mõistlike ajavahemike järel läbi ametiülesande korras või asjaomase taotleja taotlusel, eelkõige kui kinnipidamise kestus on pikk, kui teatavaks saavad asjaomased asjaolud või uus teave, mis võivad mõjutada kinnipidamise õiguspärasust.

Saatjata alaealiste kinnipidamine vaadatakse ametiülesande korras kindlate ajavahemike järel läbi, ilma et see piiraks esimese löigu kohaldamist.

Kui kohtuliku läbivaatamise tulemusel leitakse, et taotleja on õigusvastaselt kinni peetud, vabastatakse asjaomane taotleja viivitamata.

6. Liikmesriigid tagavad, et *käesoleva artikli lõigetes 3 ja 5* ette nähtud kinnipidamiskorralduse kohtuliku läbivaatamise korral on taotlejal võimalus saada tasuta õigusabi ja esindamist *artiklis 29 sätestatud tingimustel*. ■

■

Artikkel 12
Kinnipidamistingimused

1. Taotleja kinnipidamine toimub üldjuhul spetsiaalsetes kinnipidamisasutustes. Kui liikmesriigil ei ole võimalik pakkuda majutust spetsiaalses kinnipidamisasutuses ja ta peab kasutama majutamist vanglatüüpi kinnipidamisasutuses, hoitakse kinnipeetud taotlejaid tavalistest vangidest lahus ning kohaldatakse käesolevas direktiivis sätestatud kinnipidamistingimusi.

Niivõrd kui see on võimalik, hoitakse kinnipeetud taotlejaid lahus muudest kolmandate riikide kodanikest, kes ei ole rahvusvahelise kaitse taotlust esitanud.

Kui taotlejaid ei ole võimalik hoida lahus muudest kolmandate riikide kodanikest, tagavad asjaomased liikmesriigid käesolevas direktiivis sätestatud kinnipidamistingimuste kohaldamise.

2. Kinnipeetud taotlejatel on võimalus viibida vabas õhus.

3. Liikmesriigid tagavad, et ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ametit esindavatel isikutel on võimalus taotlejatega suhelda ja neid külastada privaatsust austavatel tingimustel. Sama võimaluse tagavad nad ka organisatsioonile, kes vastavalt liikmesriigiga sõlmitud kokkuleppele tegutseb asjaomase liikmesriigi territooriumil ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ameti nimel.
4. Liikmesriigid tagavad, et pereliikmetel, õigusnõustajatel või nõustajatel ning asjaomases liikmesriigis tunnustatud asjaomaseid valitsusväliseid organisatsioone esindavatel isikutel on võimalus taotlejatega suhelda ja neid külastada privaatsust austavatel tingimustel. Juurdepääsupiiranguid kinnipidamisasutustele võib kehtestada ainult juhul, kui need on riigisisese õiguse kohaselt objektiivselt vajalikud kinnipidamisasutuse julgeoleku, avaliku korra või haldusjuhtimise eesmärgil, tingimusel et juurdepääsu ei piirata seejuures märkimisväärselt või ei muudeta juurdepääsu päris võimatuks.

5. Liikmesriigid tagavad, et kinnipeetud taotlejatele esitatakse süstemaatiliselt teavet, milles selgitatakse nende kinnipidamisasutuses kohaldatavaid reegleid ning nende taotlejate õigusi ja kohustusi keeles, millest nad aru saavad või on kõigi eelduste kohaselt võimelised aru saama. Liikmesriigid võivad nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel ja võimalikult lühikese mõistliku aja jooksul teha erandi sellest kohustusest, juhul kui taotleja on kinni peetud piiril või transiiditsoonis. Nimetatud erand ei kehti määruse (EL) 2024/...⁺ artiklis 43 osutatud juhtudel.

⁺ ELT: palun sisestada teksti dokumendis PE- CONS 16/24 (2016/0224A(COD)) sisalduva määruse number.

Artikkel 13

Vastuvõtu erivajadustega taotlejate kinnipidamine

1. Vastuvõtu erivajadustega taotlejate kinnipidamise korral on taotlejate tervis, sealhulgas vaimne tervis riigisiseste asutuste esmatähtis mure.

Kui kinnipidamine võib vastuvõtu erivajadustega taotlejate vaimset ja füüsilist tervist tõsiselt ohustada, ei tohi kõnealuseid taotlejaid kinni pidada.

Vastuvõtu erivajadustega taotlejate kinnipidamise korral tagavad liikmesriigid ***nendele taotlejatele*** regulaarse järelevalve ***ning õigeaegse ja*** piisava toe, võttes arvesse nende isikute konkreetset olukorda, sealhulgas nende ***füüsilist ja vaimset*** tervist.

2. Alaealisi ***üldjuhul*** kinni ***ei peeta***. Nad paigutatakse sobivasse majutusk kohta vastavalt artiklitele 26 ja 27.

Alaealistega perekondade puhul tuleb kinnipidamise asemel üldjuhul kasutada muid sobivaid võimalusi kooskõlas perekonna ühtsuse põhimõttega. Sellised pered tuleb paigutada perekondadele sobilikesse majutuskohadesse.

Alaealisi ***võib kinni pidada erandjuhtudel***, äärmusliku abinõuna ja alles pärast seda, kui on kindlaks tehtud, et alternatiivseid leebemaid sunnimeetmeid ei saa tulemuslikult kohaldada ***ning kui on leitud, et kinnipidamine on vastavalt artiklile 26 nende parimates huvides***:

a) saatjaga alaealiste puhul siis, kui alaealise vanem või peamine hooldaja on kinni peetud, või

b) saatjata alaealiste puhul siis, kui kinnipidamine tagab nende turvalisuse.

Alaealisi peetakse kinni võimalikult lühiajaliselt. ***Mingil juhul ei tohi*** alaealisi ***paigutada vanglasse ega muusse õiguskaitseasutusse***. Tehakse kõik jõupingutused, et kinnipeetud alaealised vabastada ja majutada nad alaealistele sobival viisil.

Artiklis 26 osutatud lapse parimad huvid on liikmesriikide esmatähtis mure.

Alaealiste kinnipidamise korral *peab neil olema vastavalt artiklile 16 õigus haridusele, välja arvatud juhul, kui väga lühikese kinnipidamisaja tõttu jääb neile hariduse andmise väärtus piiratuks. Kõnealustele alaealistele antakse ka võimalus tegeleda vaba aja tegevustega, sealhulgas nende eale kohaste mängude ja harrastustega.*

3. *Saatjata alaealiste kinnipidamise korral majutatakse nad saatjata alaealiste jaoks kohandatud asutustesse. Sellistes asutustes peavad olema töötajad, kes oskavad saatjata alaealiste õigusi kaitsta ja nende vajadusi rahuldada.*

Saatjata alaealiste kinnipidamise korral tagavad liikmesriigid, et nad majutatakse täiskasvanutest eraldi.

4. Kinnipeetud perekondadele võimaldatakse eraldi majutus, mis tagab piisava privaatsuse.

Kinnipeetud perekonnad, kus on alaealisi, majutatakse alaealiste vajadustele kohandatud kinnipidamisasutustesse.

5. **■** Liikmesriigid tagavad, et ***meessoost ja naissoost kinnipeetud taotlejad majutatakse*** eraldi, välja arvatud siis, kui ***kõnealused kinnipeetud taotlejad*** on pereliikmed ja igaüks neist on ühise majutusega nõus.

Esimesest lõigust võib teha erandeid vabaajategevuse või sotsiaalse tegevuse jaoks mõeldud ühiste alade kasutusele, sealhulgas söögikordade pakkumisele.

6. Nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel ja võimalikult lühikese mõistliku aja jooksul võivad liikmesriigid teha erandi lõike **3 esimesest** lõigust, lõikest 4 ja lõike 5 esimesest lõigust, kui taotleja peetakse kinni piiripunktis või transiiditsoonis, välja arvatud määruse (EL) 2024/...⁺ artiklis 43 osutatud juhtudel. ***Liikmesriikidel peab olema piisavalt asutusi ja ressursse, tagamaks et käesolevas lõikes sätestatud erandeid kohaldatakse vaid erijuhtudel. Erandite kohaldamisel peavad liikmesriigid teavitama sellest komisjoni ja varjupaigaametit.***

⁺ ELT: palun sisestada teksti dokumendis PE- CONS 16/24 (2016/0224A(COD)) sisalduva määruse number.

Artikkel 14

Perekonnad

Kui liikmesriik tagab taotlejatele majutuse, võtab ta asjakohaseid meetmeid, et säilitada liikmesriigi territooriumil viibiva perekonna ühtsus võimalikult suurel määral. Selliseid meetmeid rakendatakse taotleja nõusolekul.

Artikkel 15

Tervisekontroll

Liikmesriigid võivad rahvatervisega seotud põhjustel nõuda taotlejatelt tervisekontrolli läbimist.

Artikkel 16

Alaealiste koolimine ja haridus

1. Liikmesriigid annavad taotlejate alaealistele lastele ja alaealistele taotlejatele oma kodanikega **samasuguse ja sarnastel tingimustel juurdepääsu haridusele** seniks, kuni väljasaatmismeedet nende alaealiste või nende vanemate suhtes tegelikult täitmisele ei pöörata. ■

Arvestada tuleb laste erivajadustega, eriti pidades silmas lapse õigust haridusele ja tervishoiuteenuste kättesaadavust. Alaealistele hariduse andmine tuleb üldjuhul integreerida liikmesriigi enda kodanike omaga ja see peab olema sama kvaliteetne. Liikmesriigid teevad kõik võimaliku tagamaks, et alaealistel on võimalik haridust omandada seni, kuni väljasaatmismeedet nende või nende vanemate suhtes tegelikult täitmisele ei pöörata.

Liikmesriigid ei tohi keelata juurdepääsu keskharidusele üksnes põhjendusega, et alaealine on jõudnud täisikka.

2. Liikmesriigid annavad lõikes 1 osutatud alaealistele **juurdepääsu** haridussüsteemile **võimalikult kiiresti ja** ei lükka kõnealuse juurdepääsu andmist edasi rohkem kui **kaks** kuud (**võttes arvesse koolivaheaegu**) alates kuupäevast, mil rahvusvahelise kaitse taotlus **■** esitati. **Liikmesriigid annavad haridust oma üldharidussüsteemi raames. Sellegipoolest võivad liikmesriigid ajutiselt, kõige rohkem ühe kuu jooksul, anda haridust väljaspool üldharidussüsteemi.**

Alaealistele pakutakse ettevalmistavat koolitust, sealhulgas keelekoolitust, kui see on vajalik, et hõlbustada nende juurdepääsu *üldharidussüsteemile* ja selles osalemist ■ .

3. Kui ■ juurdepääs *üldharidussüsteemile* ei ole alaealise konkreetse olukorra tõttu võimalik, pakub asjaomane liikmesriik talle muid haridusvõimalusi kooskõlas oma riigisisese õiguse ja tavaga.

Artikkel 17

Tööhõive

1. Liikmesriigid tagavad taotlejale juurdepääsu tööturule hiljemalt **kuus** kuud pärast rahvusvahelise kaitse taotluse **registreerimise** kuupäeva, kui pädev asutus ei ole haldusotsust teinud ja see viivitus ei ole tingitud taotluse esitajast.

Kui liikmesriik on kiirendanud rahvusvahelise kaitse taotluse sisulist läbivaatamist määruse (EL) 2024/...⁺ artikli 42 lõike 1 punktide a–f alusel, ei anta tööturule juurdepääsu **ja varem antud juurdepääsuvõimalus võetakse ära**.

⁺ ELT: palun sisestada teksti dokumendis PE- CONS 16/24 (2016/0224A(COD)) sisalduva määruse number.

2. Liikmesriigid tagavad, et taotlejatel, kellel on lõike 1 kohaselt ■ juurdepääs tööturule, oleks tegelik juurdepääs tööturule *vastavalt riigisisesele õigusele*.

Tööturupoliitikaga, *sealhulgas noorte töötuse tasemega* seotud põhjustel võivad liikmesriigid kontrollida, kas *konkreetselt* vabale töökohale, *mille täitmiseks tööandja kavatseb palgata lõike 1 kohaselt tööturule pääsenud taotleja*, võiks asuda ajaomase liikmesriigi kodanikke, teisi liidu kodanikke või seaduslikult selles liikmesriigis elavaid kolmandate riikide kodanikke ja kodakondsuseta isikuid. *Kui liikmesriik leiab, et konkreetse töökoha täitmiseks saaks palgata kõnealused isikuid, võib liikmesriik või tööandja keelduda taotlejat sellele töökohale palkamast.*

3. Liikmesriigid *tagavad, et taotlejaid, kellel on lõike 1 kohaselt juurdepääs tööturule, koheldakse võrdselt liikmesriigi kodanikega* järgmistes valdkondades:
- a) *töölevõtmise tingimused, sealhulgas töötamise vanuse alampiir, ning* töötingimused, sealhulgas palk ja töölt vabastamine, tööaeg, puhkus ja puhkepäevad, samuti tervishoiu ja tööohutuse nõuded;
 - b) ühinemis- ja liitumisvabadus ning õigus kuuluda töötajate või tööandjate organisatsiooni või kutseühingusse või mis tahes organisatsiooni, mis ühendab teataval tegevusalal tegutsevaid isikuid, sealhulgas õigus selliste organisatsioonide pakutavatele eelistele, ilma et see piiraks avalikku korda ja julgeolekut käsitlevate riigisiseste õigusaktide kohaldamist;

- c) haridus ja kutseõpe, *sealhulgas koolituskursused kutseoskuste täiendamiseks, praktika töökohal ja tööalased nõustamisteenused*;
- d) diplomite, tunnistuste või muude kvalifikatsiooni tõendavate dokumentide tunnustamine välismaiste kvalifikatsioonide tunnustamise menetluse kontekstis **ning**
- e) *juurdepääs taotlejate varasemate õpitulemuste ja kogemuste hindamise, valideerimise ja tunnustamise süsteemidele.*

4. Liikmesriigid võivad piirata nende taotlejate võrdset kohtlemist, *kellele on lõike 1 kohaselt antud juurdepääs tööturule*

a) kooskõlas ■ lõike 3 punktiga b, välistades nende osalemise avalik-õiguslike juriidiliste isikute juhtimises ja töötamise avalik-õiguslikul ametikohal;

b) kooskõlas ■ lõike 3 punktiga c, *välistades neile*

i) hariduseks ja kutseõppeks *toetuste ja laenude andmise ning õppemaksude tasumise vastavalt riigisisesele õigusele, mis reguleerib ülikoolihariduse või muu keskharidusejärgse hariduse kättesaadavust, ning*

ii) *hariduse ja kutseõppe andmise väljaspool kehtiva töölepinguga määratletud raame, sealhulgas juhul, kui seda antakse ametialase edutamise eesmärgil;*

c) kooskõlas ■ lõike 3 punktiga *d või e* ■ välistades nende võrdse kohtlemise vähemalt kolme kuu jooksul alates rahvusvahelise kaitse taotluse registreerimise kuupäevast.

5. *Liikmesriigid peavad tagama, et taotlejaid, kes töötavad või kellel on varasema töökoha tõttu õigus saada sotsiaalkindlustushüvitisi, koheldakse võrdselt liikmesriigi kodanikega sotsiaalkindlustuse valdkondades, millele osutatakse määruse (EÜ) nr 883/2004 artikli 3 lõigetes 1 ja 2.*
6. *Ilma et see piiraks määruse (EL) nr 1231/2010 kohaldamist, võivad liikmesriigid käesoleva artikli lõike 5 kohast võrdset kohtlemist piirata sellega, et ei maksa sotsiaalkindlustushüvitisi, mis ei sõltu töötatud ajast või tehtud sissemaksetest.*

7. Käesoleva artikli kohasest võrdse kohtlemise õigusest ei tulene elamise õigust juhtudel, kui kooskõlas määrusega (EL) **2024/...**⁺ tehtud otsuse kohaselt ei ole taotlejal enam õigust riiki jääda.
8. ***Käesoleva artikli lõike 3 punkti d kohaldamisel ning ilma et see piiraks direktiivi 2005/36/EÜ artikli 2 lõike 2 ja artikli 3 lõike 3 kohaldamist, peavad liikmesriigid võimalikult palju hõlbustama täielikku juurdepääsu välismaal omandatud kutsekvalifikatsioonide tunnustamise kehtivatele menetlustele taotlejate puhul, kellel ei ole võimalik esitada oma kutsekvalifikatsiooni tõendavaid dokumente.***
9. ***Kui taotlejal on õigus jääda*** apellatsioonimenetluste ajal ***liikmesriigi territooriumile***, ei tühistata ***kõnealuste menetluste ajal tema*** juurdepääsu tööturule nii kaua, kuni edasikaebuse kohta tehtud eitavast otsusest on teatatud.

I

⁺ ELT: palun sisestada teksti dokumendis PE- CONS 16/24 (2016/0224A(COD)) sisalduva määruse number.

Artikkel 18

Keelekursused ja kutseõpe

Liikmesriigid tagavad taotlejatele juurdepääsu keelekursustele, kodanikuõpetuse kursustele või kutsekoolitusele, mida need liikmesriigid peavad asjakohaseks, et suurendada taotlejate võimet iseseisvalt toime tulla, pädevate asutustega suhelda või tööd leida, või, sõltuvalt oma riiklikust süsteemist, hõlbustavad liikmesriigid juurdepääsu sellistele kursustele sõltumata sellest, kas taotlejatel on artikli 17 kohane pääs tööturule.

Liikmesriigid võivad piisavaid vahendeid omavatelt taotlejatelt nõuda ka esimeses lõigus osutatud koolituse kulude osalist või täielikku katmist.

Artikkel 19

Materiaalsete vastuvõtutingimuste ja tervishoiuteenuste üldised reeglid

1. Liikmesriigid tagavad, et materiaalsed vastuvõtutingimused on taotlejatele kättesaadavad alates hetkest, mil nad kooskõlas määruse (EL) .../...⁺ artikliga 26 avaldavad soovi esitada rahvusvahelist kaitse taotlus.
2. Liikmesriigid tagavad, et materiaalsed vastuvõtutingimused **ja artikli 22 kohaselt saadud tervishoiuteenused** võimaldavad taotlejatele piisava elatustaseme, mis tagab neile toimetuleku, kaitseb nende füüsilist ja vaimset tervist **ning tagab nende põhiõiguste hartas sätestatud õigused**.

Liikmesriigid tagavad, et esimeses lõigus osutatud piisava elatustase vastab vastuvõtu erivajadustega taotlejate eriolukorrale ning kinnipeetud isikute olukorrale.

⁺ ELT: palun sisestada teksti dokumendis PE- CONS 16/24 (2016/0224A(COD)) sisalduva määruse number.

3. Liikmesriigid võivad seada kõikide või mõnede materiaalseste vastuvõtutingimuste tagamise eelduseks selle, et taotlejal ei ole küllaldaselt vahendeid ***lõikes 2 osutatud piisava*** elatustaseme tagamiseks.
4. ***Ilma et see piiraks lõike 2 kohaldamist, võivad liikmesriigid*** taotlejatelt nõuda, et nad kataksid ettenähtud materiaalseste vastuvõtutingimuste kulud või osaleksid nende katmisel, kui taotlejatel on küllaldaselt vahendeid, näiteks kui nad on mõistliku ajavahemiku jooksul teinud tööd.

Ilma et see piiraks lõike 2 kohaldamist, võivad liikmesriigid taotlejatelt samuti nõuda, et nad kataksid saadud tervishoiuteenustega seotud kulud või osaleksid nende katmisel, kui taotlejatel on küllaldaselt vahendeid, välja arvatud juhul, kui asjaomase liikmesriigi kodanikud saavad tervishoiuteenuseid tasuta.

5. Kui selgub, et taotlejal oli ajal, mil *talle tagati piisav elatustase*, küllaldaselt vahendeid, et katta *lõike 4 kohaselt tekkinud materiaalseste vastuvõtutingimuste kulud või saadud tervishoiuteenustega seotud kulud* ise, võivad liikmesriigid nõuda taotlejalt nende materiaalseste vastuvõtutingimuste või tervishoiuteenustega seotud kulude hüvitamist.
6. Taotleja vahendite hindamisel, taotlejalt materiaalseste vastuvõtutingimuste *ja saadud tervishoiuteenustega seotud kulude* täieliku või osalise kandmise või kooskõlas lõikega 5 kulude hüvitamise nõudmisel järgivad liikmesriigid proportsionaalsuse põhimõtet. Liikmesriigid arvestatavad samuti taotleja konkreetset olukorda ning vajadust austada tema väärikust või isikupuutumast, sealhulgas taotleja vastuvõtu erivajadusi. ■

7. Liikmesriigid tagavad materiaalsed vastuvõtutingimused rahalise toetuse või kupongidena, mille summa määratakse kindlaks taseme alusel, mis on asjaomase liikmesriigi poolt kas õiguse või tavaga kindlaks määratud selleks, et tagada oma kodanikele piisav elatustase.

Liikmesriigid annavad nendest tasemetest komisjonile ja varjupaigaametile teada.

Liikmesriigid võivad sellega seoses võimaldada taotlejatele oma kodanikega võrreldes vähemsoodsat kohtlemist, eelkõige juhul, kui materiaalsel abi antakse ***täielikult või*** osaliselt mitterahalise toetusena või kui nende kodanike puhul kohaldatava(te) taseme(te)ga püütakse tagada elatustase, mis on käesoleva direktiiviga taotlejatele ettenähtust kõrgem. ■

Artikkel 20

Materiaalsete vastuvõtutingimuste korraldus

1. Kui **liikmesriigid pakuvad** majutust mitterahalise toetusena, **tagavad nad, et selline majutus annab taotlejale artikli 19 lõike 2 kohaselt** piisava elatustaseme, **samuti pakuvad nad vajalikku toetust, et võtta arvesse taotlejate vastuvõtu erivajadusi. Pakutav majutus peab toimuma** ühes järgmistest vormidest või nende kombinatsioonina:
 - a) ruumid, mida kasutatakse taotlejate majutamiseks ajal, mil vaadatakse läbi nende piiril või transiiditsoonis esitatud rahvusvahelise kaitse taotlusi;
 - b) majutuskeskused;
 - c) eramud, korterid, hotellid või muud taotlejate majutamiseks kohandatud ruumid.

2. Ilma et see piiraks artiklites 12 ja 13 sätestatud võimalike kinnipidamise eritingimuste kohaldamist, tagavad liikmesriigid seoses käesoleva artikli lõike 1 punktides a, b ja c osutatud majutusega, et:
- a) taotlejatele tagatakse nende pereelu kaitse;
 - b) taotlejatel on võimalus suhelda sugulaste, õigusnõustajate või nõustajate ning ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ametit ja teisi asjaomaseid riigisiseseid, rahvusvahelisi ja valitsusväliseid organisatsioone esindavate isikutega;
 - c) pereliikmetele, õigusnõustajatele või nõustajatele ning ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ametit ja asjaomase liikmesriigi tunnustatud asjaomaseid valitsusväliseid organisatsioone esindavatele isikutele antakse juurdepääs majutuskohale, et nad saaksid taotlejaid abistada; seda juurdepääsu võib piirata üksnes seoses kõnealuste ruumide ja taotlejate turvalisusega.

3. Liikmesriigid arvestavad materiaalseste vastuvõtutingimuste tagamisel soost ja vanusest tulenevate vajadustega ning vastuvõtu erivajadustega taotlejate olukorraga.
4. ***Majutuse pakkumisel vastavalt lõikele 1*** võtavad liikmesriigid asjakohaseid meetmeid, ***et niivõrd kui võimalik tagada rünnete ja*** ■ ***vägivalla, sealhulgas seksuaalsel, soolisel, rassistlikul või usulisel ajendil toime pandud vägivalla ennetamine.***

5. *Naissoost taotlejate paigutamisel majutuskeskusesse võimaldavad liikmesriigid neile ning nende alaealistele lastele nimetatud majutuskeskustes eraldi sanitaarruumid ja ohutu koha.*
6. Liikmesriigid tagavad niivõrd kui see on võimalik, et vastuvõtu erivajadustega täiskasvanud ülalpeetavad taotlejad majutatakse koos täiskasvanud lähisugulastega, kes juba viibivad samas liikmesriigis ja kes vastutavad nende eest asjaomase liikmesriigi õiguse või tava kohaselt.
7. Liikmesriigid tagavad, et taotlejad viiakse üle ühest majutuskohast teise üksnes vajaduse korral. Liikmesriigid näevad taotlejatele ette võimaluse teavitada oma õigusnõustajaid või nõustajaid oma üleviimisest ja uuest aadressist.

8. Materiaalseid vastuvõtutingimusi pakkuvad isikud, sealhulgas majutuskeskustes *tervishoiu ja hariduse eest vastutavad* isikud, on saanud asjakohast koolitust ning nad on mis tahes teabe puhul, mida nad oma töö käigus saavad, kohustatud järgima riigisiseses õiguses ettenähtud konfidentsiaalsuse nõudeid.
9. Liikmesriigid võivad kaasata taotlejaid majutuskeskuse elanike nõuandekogu või neid esindava nõukoguna keskuse materiaalse vahendite haldamisse ja mittemateriaalsete eluaspektide korraldamisse. *Ilma et see piiraks artikli 17 kohaldamist, võivad liikmesriigid samuti lubada taotlejatel riigisiseses õiguses sätestatud tingimustel väljaspool majutuskeskust vabatahtlikku tööd teha.*

10. Liikmesriigid võivad nõuetekohaselt põhjendatud erandjuhtudel mõistlikuks ja võimalikult lühikeseks ajaks määrata kindlaks ***materiaalsed vastuvõtutingimused***, mis erinevad käesolevas artiklis ettenähtutest, kui:
- a) on vaja hinnata taotleja vastuvõtu erivajadusi kooskõlas artikliga 25;
 - b) tavaolukorras olemasolevad majutusvõimalused on ajutiselt ammendunud ***või kui ebaproportsionaalselt suure hulga isikute majutamise vajaduse või inimtegevusest tingitud või loodusõnnetuse tõttu ei ole tavalised majutusvõimalused ajutiselt kättesaadavad.***

Käesoleva lõike esimeses lõigus osutatud erinevad *materiaalsed vastuvõtutingimused* peavad igas olukorras tagama kõikidele taotlejatele tervishoiuteenuste kättesaadavuse kooskõlas artikliga 22 ja I elatustaseme *kooskõlas liidu õigusega, sealhulgas põhiõiguste hartaga, ja rahvusvaheliste kohustustega*.

Kui liikmesriik kohaldab kooskõlas käesoleva lõike esimese lõiguga *erinevaid materiaalseid vastuvõtutingimusi, peab nimetatud liikmesriik viivitamata* teavitama komisjoni ja varjupaigaametit *kooskõlas artikli 32 lõikega 2 valmisoleku plaani kasutuselevõtmise kohta*. Nimetatud liikmesriik peab komisjonile ja varjupaigaametile samuti kohe teada andma, kui nende erimeetmete kohaldamise põhjused on ära langenud.

Artikkel 21

Vastuvõtutingimused muus liikmesriigis kui selles, kus taotleja on kohustatud viibima

Alates hetkest, mil taotlejale on teatatud otsusest anda ta vastutavale liikmesriigile üle vastavalt määrusele (EL) 2024/...⁺, ei ole taotlejal õigust käesoleva direktiivi artiklites 17–20 sätestatud vastuvõtutingimustele muus liikmesriigis kui selles, kus ta on kohustatud määruse (EL) 2024/...⁺ kohaselt viibima. See ei piira kohustust tagada elatustase kooskõlas liidu õigusega, sealhulgas põhiõiguste hartaga, ja rahvusvaheliste kohustustega.

Välja arvatud juhul, kui selle kohta on tehtud eraldi otsus, tuleb üleandmisotsuses märkida, et asjaomased vastuvõtutingimused on käesoleva lõike kohaselt tühistatud. Taotlejat teavitatakse tema õigustest ja kohustustest seoses nimetatud otsusega.

█

⁺ ELT: palun sisestada teksti dokumendis PE- CONS 21/24 (2020/0279(COD)) sisalduva määruse number.

Artikkel 22

Tervishoid

1. Liikmesriigid tagavad, et taotlejad saavad, olenemata sellest, kus nad on kohustatud määruse (EL) 2024/...⁺ kohaselt viibima, vajalikke tervishoiuteenuseid **üldarstilt või vajaduse korral eriarstilt. Sellised vajalikud tervishoiuteenused peavad olema piisava kvaliteediga ja hõlmama** vähemalt vältimatut abi, haiguste, sealhulgas raskete vaimsete häirete põhiravi **ning seksuaal- ja reproduktiivtervishoiu teenuseid, mis on vajalikud raske füüsilise seisundi raviks.**

⁺ ELT: palun sisestada teksti dokumendis PE- CONS 21/24 (2020/0279(COD)) sisalduva määruse number.

2. *Liikmesriigid tagavad, et taotlejate alaealised lapsed ja alaealised taotlejad saavad samasuguseid tervishoiuteenuseid nagu nende endi alaealised kodanikud. Liikmesriigid tagavad, et käesoleva lõike kohane eriravi, mis algas enne alaealise täisealiseks saamist, jätkub ilma katkestuseta või viivitusega pärast alaealise täisealiseks saamist, kui seda peetakse vajalikuks tervishoiuteenuseks.*
3. Kui see on meditsiinilistel põhjustel vajalik, tagavad liikmesriigid vastuvõtu erivajadustega taotlejatele vajaliku arsti- või muu abi, *näiteks vajaliku taastusravi ja meditsiinilised abivahendid*, sealhulgas ■ asjakohase vaimse tervise ravi.

III PEATÜKK

MATERIAALSETE VASTUVÕTUTINGIMUSTE ■ KITSENDAMINE VÕI TÜHISTAMINE

Artikkel 23

Materiaalsete vastuvõtutingimuste ■ kitsendamine või tühistamine

1. Kui taotleja on kohustatud määruse (EL) 2024/...⁺ **artikli 17 lõike 4** kohaselt nende territooriumil viibima, siis võivad liikmesriigid **tema regulaarset toetust vähendada või selle tühistada**.

Kui see on nõuetekohaselt põhjendatud ja proportsionaalne, võivad liikmesriigid samuti:

- a) ***kitsendada muid materiaalseid vastuvõtutingimusi või***
- b) ***kui kohaldatakse lõike 2 punkti e, tühistada muud materiaalsed vastuvõtutingimused.***

⁺ ELT: palun sisestada teksti dokumendis PE- CONS 21/24 (2020/0279(COD)) sisalduva määruse number.

2. Liikmesriigid võivad kooskõlas lõikega 1 võtta vastu otsuse, kui taotleja
- a) lahkub *geograafilisest piirkonnast, mille ulatuses ta võib artikli 8 kohaselt vabalt liikuda*, või *pädeva asutuse poolt artikli 9 kohaselt talle määratud konkreetsest elukohast* ilma pädeva ametiasutuse loata, või kui ta põgeneb;
 - b) ei tee *pädevate asutustega koostööd* või ei täida *nende kehtestatud menetlusnõudeid*;

- c) on esitanud korduva taotluse, nagu see on määratletud määruse (EL) 2024/...⁺ artikli 3 esimese lõigu punktis 19;
- d) on varjanud rahaliste vahendite olemasolu ning on seetõttu materiaaletest vastuvõtutingimustest alusetult kasu saanud;
- e) on raskelt **või korduvalt** rikkunud majutuskeskuse sisekorda või käitunud **majutuskeskuses** vägivaldselt **või ähvardavalt** või
- f) ei osale kohustuslikes integratsioonimeetmetes, **mida liikmesriik pakub või hõlbustab, välja arvatud asjaolude korral, mis jäävad taotleja kontrolli alt välja.**

⁺ ELT: palun sisestada teksti dokumendis PE- CONS 16/24 (2016/0224A(COD)) sisalduva määruse number.

I

3. Kui liikmesriik on lõike 2 punktis a, b või f osutatud olukorras vastu võtnud otsuse ning asjaolud, millel alusel otsus tehti, on lakanud, kaalub liikmesriik, kas mõned või kõik tühistatud või kitsendatud materiaalsed vastuvõtutingimused võiks taastada. Kui kõiki materiaalseid vastuvõtutingimusi ei taastata, teeb liikmesriik asjakohaselt põhjendatud otsuse ja teatab sellest taotlejale.

4. ***Käesoleva artikli lõike 1 kohased otsused*** ■ tehakse konkreetse juhtumi asjaoludele tuginedes objektiivselt ja erapooletult ning neid põhjendatakse. Otsuseid tehakse taotleja, eriti vastuvõtu erivajadustega taotlejate eriolukorda arvesse võttes, pidades kinni proportsionaalsuse põhimõttest. Liikmesriigid tagavad igal juhul juurdepääsu ***tervishoiuteenustele kooskõlas artikliga 22*** ning tagavad kõikidele taotlejatele ■ elatustaseme, ***mis on kooskõlas liidu õigusega, sealhulgas põhiõiguste hartaga, ja rahvusvaheliste kohustustega.***
5. Liikmesriigid tagavad, et materiaalseid vastuvõtutingimusi ei ■ kitsendata ega tühistata enne, kui lõike 2 kohane otsus on vastu võetud.

IV PEATÜKK
SÄTTED VASTUVÕTU ERIVAJADUSTEGA TAOTLEJATE KOHTA

Artikkel 24

Vastuvõtu erivajadustega taotlejad

Liikmesriigid võtavad arvesse vastuvõtu erivajadustega taotlejate konkreetset olukorda.

Liikmesriigid võtavad arvesse asjaolu, et suurema tõenäosusega on vastuvõtu erivajadused teatud taotlejatel, kes kuuluvad järgmistesse kategooriatesse:

- a) alaealised;***
- b) saatjata alaealised;***
- c) puuetega inimesed;***
- d) eakad;***
- e) rasedad;***
- f) lesbid, geid, biseksuaalid, trans- ja intersoolised inimesed;***
- g) alaealiste lastega üksikvanemad;***
- h) inimkaubanduse ohvrid;***
- i) raske haigusega inimesed;***
- j) vaimse tervise probleemidega, sealhulgas traumajärgse stressiga inimesed;***
- k) inimesed, keda on piinatud või vägistatud või kelle suhtes on tarvitatud muud jõhkrat psühholoogilist, füüsilist või seksuaalset vägivalda, näiteks soolise vägivalla või naiste suguelundite moonutamise ohvrid, alaealisena või muul moel sunniviisiliselt abiellunud isikud või seksuaalsel, soolisel, rassistlikul või usulisel ajendil toime pandud vägivalla ohvrid.***

Artikkel 25

Vastuvõtu erivajaduste hindamine

1. Artikli 24 tulemuslikuks rakendamiseks hindavad liikmesriigid ▯ pärast ▯ rahvusvahelise kaitse *taotluse saamist võimalikult kiiresti individuaalselt ja vajaduse korral suulist tõlget kasutades, kas taotlejal on vastuvõtu erivajadused.*

Käesoleva lõike esimeses lõigus osutatud hindamine ▯ võidakse integreerida olemasolevatesse riigisisestesse menetlustesse või määruse (EL) 2024/...⁺ artiklis 20 osutatud hindamisse.

Käesoleva lõike esimeses lõigus osutatud hindamist alustatakse vastuvõtu erivajaduste kindlaksmääramisest, tuginedes nähtavatele füüsilistele tunnustele või taotleja ütlustele või käitumisele või, kui see on asjakohane, taotleja vanemate või esindaja ütlustele.

⁺ ELT: palun sisestada teksti dokumendis PE- CONS 16/24 (2016/0224A(COD)) sisalduva määruse number.

Käesoleva lõike esimeses lõigus osutatud hindamine viiakse lõpule 30 päeva jooksul alates rahvusvahelise kaitse taotluse esitamise soovi avaldamisest või juhul, kui see on määruse (EL) 2024/...⁺ artiklis 20 osutatud hindamisse integreeritud, selles määruuses kindlaksmääratud tähtaja jooksul, ning sellise hindamise alusel kindlaks tehtud vastuvõtu erivajadusi võetakse arvesse.

Kui vastuvõtu erivajadused ilmnevad rahvusvahelise kaitse menetluse hilisemas etapis, hindavad liikmesriigid neid vajadusi ja võtavad neid arvesse.

Liikmesriigid tagavad, et vastuvõtu erivajadustega isikutele käesoleva direktiivi kohaselt toe andmisel võetakse kogu *rahvusvahelise kaitse menetluse* jooksul arvesse nende erivajadusi, ja näevad ette nende olukorra asjakohase jälgimise.

⁺ ELT: palun sisestada teksti dokumendis PE- CONS 16/24 (2016/0224A(COD)) sisalduva määruse number.

2. Lõike 1 kohaldamisel tagavad liikmesriigid, et ■ töötajad, *kes käesoleva artikli kohaselt vastuvõtu erivajadusi hindavad*,
- a) on saanud ja saavad *jätkuvalt* koolitust selle kohta, kuidas tuvastada ■ märke, et taotleja *on vastuvõtu erivajadustega*, ning kuidas kindlaks tehtud juhtudel edasi tegutseda;
 - b) lisavad pädevate asutuste poolt peetavasse taotleja toimikusse tema vastuvõtmise erivajaduste *olemust* käsitleva teabe, *lisades ka nähtavate füüsiliste tunnuste kirjelduse või taotleja ütlused või käitumise kirjelduse, mis on taotleja erivajaduste hindamise seisukohast oluline*, ning *erivajadustele reageerimiseks kindlaks määratud meetmed ja sellise reageerimise eest vastutavate ametiasutuste andmed, ning*

- c) *liikmesriigi õiguse kohase eelneva nõusoleku alusel* suunavad taotlejad nende psühholoogilise ja füüsilise seisundi täiendavaks hindamiseks **sobiva** arsti või psühholoogi juurde, juhul kui tundub, et taotleja vaimne või füüsiline **tervis** võib mõjutada tema vajadusi vastuvõtmisel; *vajaduse korral tagavad tõlke alal koolitatud spetsialistid suulise tõlke, et taotlejal oleks võimalik suhelda meditsiinitöötajatega; kui selliste koolitatud spetsialistide puudumine võib põhjustada ravi edasilükkamist, võivad suulist tõlget teha ka teised täiskasvanud isikud, tingimusel, et taotleja on sellega nõus.*

Pädevad asutused võtavad ***punktis c osutatud*** läbivaatuse tulemusi arvesse taotlejale vastuvõtmisel võimaldatava võimaliku eritoe liigi üle otsustamisel.

3. Lõike 1 esimeses lõigus osutatud hindamist ei pea läbi viima haldusmenetlusena.
4. Käesoleva direktiivi kohast eritoetust võivad saada üksnes vastuvõtu erivajadustega taotlejad.
5. Lõike 1 esimeses lõigus osutatud hindamine ei piira rahvusvahelise kaitse vajaduste hindamist kooskõlas määrusega (EL) .../...⁺.

⁺ ELT: palun sisestada teksti dokumendis PE- CONS 70/23 (2016/0223(COD)) sisalduva määruse number.

Artikkel 26

Alaealised

1. Liikmesriigid peavad käesoleva direktiivi ***alaealisi mõjutada võivaid*** sätteid rakendades silmas eelkõige lapse parimaid huvisid. Liikmesriigid tagavad alaealise füüsiliseks, vaimseks, hingeliseks, kõlbeliseks ja sotsiaalseks arenguks piisava elatustaseme.
2. Lapse parimaid huvisid hinnates võtavad liikmesriigid eelkõige piisavalt arvesse järgmisi tegureid:
 - a) perekonna taasühinemise võimalused;
 - b) alaealise heaolu ja sotsiaalne areng, arvestades eelkõige alaealise tausta ***ning stabiilsuse ja järjepideva hoolduse vajadust***;

- c) ohutus- ja turvalisuskaalutlused, eelkõige siis, kui on oht, et alaealine on ***mis tahes vägivalla või ekspluateerimise vormi, sealhulgas*** inimkaubanduse ohver;
 - d) alaealise arvamus vastavalt tema vanusele ja küpsusele.
3. Liikmesriigid tagavad, et alaealistel on võimalus artikli 20 lõike 1 punktides a ja b osutatud ruumides ja majutuskeskustes tegeleda vaba aja tegevustega, sealhulgas võimalus tegelda nende eale kohaste mängude ja huvitegevusega ning tegevusega vabas õhus, ***samuti vajaduse korral võimalus saada koolitarbeid.***
4. Liikmesriigid tagavad juurdepääsu rehabilitatsiooniteenustele nendele alaealistele, kes on langenud mis tahes kuritarvitamise, hooletusse jätmise, ekspluateerimise, piinamise või julma, ebainimliku ja alandava kohtlemise ohvriks või kes on saanud relvastatud konfliktides kannatada, ning tagavad, et välja töötatakse asjakohane vaimse tervise abi ja vajaduse korral pakutakse kvalifitseeritud nõustamist.

5. Liikmesriigid tagavad, et taotlejate alaealised lapsed või alaealised taotlejad majutatakse koos oma vanematega või nende ja nende vallaliste alaealiste õdede ja vendade eest asjaomase liikmesriigi õiguse või tava kohaselt vastutava täiskasvanud isikuga, tingimusel et see on asjaomaste alaealiste parimates huvides.
6. Alaealistega ■ töötavad isikud, sealhulgas *esindajad ja artikli 27 kohaselt ajutiselt esindajana tegutsema sobivad isikud* ei tohi olla karistusregistris arvele võetud lastega seotud kuritegude ega väärtegude eest *ega ka kuritegude või väärtegude eest, mis seavad tõsise kahtluse alla nende suutlikkuse laste eest vastutust võtta, ning* nad peavad saama *algset ja* pidevat ■ asjakohast koolitust saatjata alaealiste õiguste ja vajaduste, sealhulgas kohaldatavate lastekaitse nõuete kohta ning nad on mis tahes teabe puhul, mida nad oma töö käigus saavad, kohustatud järgima riigisiseses õiguses ettenähtud konfidentsiaalsuse nõudeid.

Artikkel 27
Saatjata alaealised

1. ***Kui taotluse esitab isik, kes väidab, et ta on alaealine või kelle puhul on objektiivselt alust arvata, et ta on alaealine, siis liikmesriigid:***
 - a) ***määravad kuni esindaja nimetamiseni isiku, kes sobib käesoleva direktiivi kohaselt ajutiselt esindajana tegutsema;***
 - b) ***nimetavad esindaja nüpea kui võimalik, kuid hiljemalt 15 tööpäeva jooksul alates taotluse esitamisest.***

Esindaja ja ajutiselt esindajana tegutsema sobiv isik kohtuvad saatjata alaealisega ja võtavad arvesse alaealise enda seisukohti oma vajaduste kohta.

Kui liikmesriik hindab, et isik, kes väidab end olevat alaealine, on ilma kahtluseta üle 18 aasta vanune, ei pea ta esimese ega teise löigu kohast esindajat määrama või ajutiselt esindajana tegutsema sobivat isikut nimetama.

Lükkmesriigid lisavad oma artiklis 32 osutatud valmisoleku plaanidesse meetmed, mis tuleb võtta, et tagada esindajate määramine ja ajutiselt esindajana tegutsema sobivate isikute nimetamine kooskõlas käesoleva artikliga, juhul kui liikmesriiki on saabunud ebaproportsionaalselt suur arv saatjata alaealisi.

Kui neljandas lõigus osutatud meetmetest ei piisa ebaproportsionaalselt suure arvu saatjata alaealiste esitatud taotluste käsitlemiseks, või muudes erandlikes olukordades võib esindaja määramist pikendada veel 10 tööpäeva võrra ja vajaduse korral võib suurendada saatjata alaealiste arvu iga esindaja kohta maksimaalselt 50ni.

Viienda lõigu kohaldamisel peavad liikmesriigid teavitama sellest vastavalt komisjoni ja varjupaigaametit.

Esindaja ja ajutiselt esindajana tegutsema sobiva isiku kohustused lõpevad, kui pädevad asutused pärast määruse (EL) 2024/...⁺ artikli 25 lõikes 1 osutatud vanuse hindamist ei eelda, et taotleja on alaealine, või leiavad, et taotleja ei ole alaealine, või kui taotleja ei ole enam saatjata alaealine.

⁺ ELT: palun sisestada teksti dokumendis PE- CONS 16/24 (2016/0224A(COD)) sisalduva määruse number.

2. *Liikmesriigid tagavad, et ajutiselt esindajana tegutsema sobivat isikut teavitatakse viivitamata saatjata alaealise rahvusvahelise kaitse taotluse esitamisest, samuti kõnealust alaealist puudutavatest asjakohastest faktidest. Isikuid, kelle huvid on vastuolus või võivad minna vastuollu saatjata alaealise huvidega, ei nimetata ajutiselt esindajana tegutsema sobivaks isikuks. Saatjata alaealist teavitatakse viivitamata ajutiselt esindajana tegutsema sobiva isiku nimetamisest.*
3. Kui *esindajaks* on määratud või *esindajana tegutsema sobivaks isikuks* on nimetatud organisatsioon, määrab ta *füüsilise* isiku, kes *täidab* asjaomase saatjata alaealise suhtes *esindaja ülesandeid* käesoleva direktiivi kohaselt.

4. *Käesoleva artikli lõikes 1 sätestatud esindaja võib olla sama isik, nagu on sätestatud määruse (EL) 2024/...⁺ artikli 23 lõikes 2.*
5. *Pädevad asutused teavitavad viivitamata:*
- a) saatjata alaealist eakohasel viisil talle esindaja määramisest ja sellest, kuidas ta saab esindaja kohta konfidentsiaalselt ja turvaliselt kaebuse esitada, ning tagavad, et alaealine seda teavet mõistab;*
 - b) vastuvõtutingimuste pakkumise eest vastutavat asutust sellest, et saatjata alaealisele on määratud esindaja ning*
 - c) esindajat saatjata alaealisega seotud asjakohastest faktidest.*

⁺ ELT: palun sisestada teksti dokumendis PE- CONS 16/24 (2016/0224A(COD)) sisalduva määruse number.

6. *Esindajat või ajutiselt esindajana tegutsema sobivat isikut vahetatakse üksnes vajaduse korral, eelkõige juhul, kui pädevad asutused leiavad, et see esindaja või isik ei ole oma ülesandeid nõuetekohaselt täitnud.*

Organisatsioone või *füüsilisi* isikuid, kelle huvid on vastuolus või võivad minna vastuollu saatjata alaealise huvidega, *esindajaks ei määrata ega ajutiselt esindajana tegutsema sobivaks isikuks* ei nimetata.

7. Liikmesriigid *kohustavad esindajaks määratud või ajutiselt esindajana tegutsema sobivaks isikuks nimetatud füüsilist isikut* vastutama *proportsionaalse ja piiratud arvu* saatjata alaealiste eest ning *tavaolukorras üheaegselt mitte rohkem kui 30 alaealise eest, tagamaks, et see isik suudab oma ülesandeid tulemuslikult täita.*

8. Liikmesriigid tagavad, et *on olemas haldus- või kohtuasutused või muud üksused*, kelle ülesanne on *jälgida, et esindajad ja ajutiselt esindajana tegutsema sobivad isikud täidavad nõuetekohaselt oma ülesandeid, muu hulgas vaadates kindlate ajavahemike järel läbi nende määratud esindajate ja nende nimetatud esindajana tegutsema sobivate isikute karistusregistriandmed, et teha kindlaks võimalikud vastuolud nende rolliga*. Need *haldus- või kohtuasutused või muud üksused vaatavad* läbi kaebusi, mis saatjata alaealised on oma *määratud esindaja või nimetud isiku* vastu esitanud.
9. Saatjata alaealised, kes on avaldanud soovi esitada rahvusvahelise kaitse taotlust, paigutatakse alates hetkest, mil nad lubatakse selle liikmesriigi territooriumile, kus nad rahvusvahelise kaitse taotluse esitasid või kus seda taotlust läbi vaadatakse, kuni hetkeni, mil nad on kohustatud vastuvõtva liikmesriigi territooriumilt lahkuma
- a) täisealiste sugulaste juurde;
 - b) kasuperekonda;

- c) majutuskeskustesse, kus on erivõimalused alaealiste jaoks;
- d) muudesse alaealistele sobivatesse majutuskohadesse.

Liikmesriigid võivad paigutada 16-aastaseid või sellest vanemaid alaealisi täiskasvanud taotlejate majutuskeskustesse, kui see on artikli 26 lõikes 2 sätestatu kohaselt nende parimates huvides.

Võimaluse korral hoitakse õdesid-vendi koos, võttes arvesse asjaomase alaealise huvisid ning eriti tema vanust ja küpsust. Saatjata alaealiste elukohta muudetakse võimalikult harva.

10. Liikmesriigid alustavad saatjata alaealise pereliikmete otsimist võimalikult kiiresti pärast rahvusvahelise kaitse taotluse esitamist, kasutades selleks vajaduse korral rahvusvaheliste või muude asjaomaste organisatsioonide abi, kaitstes samas tema parimaid huvisid. Kui alaealise või tema lähisugulaste elu või isikupuutumatus võib olla ohus, eriti kui need lähisugulased on jäänud oma päritoluriiki, tuleb tagada, et teavet nende isikute kohta kogutakse, töödeldakse ja levitatakse konfidentsiaalselt, et vältida nende julgeoleku ohustamist.

Artikkel 28

Piinamise või vägivalla ohvrid

1. Liikmesriigid tagavad, et isikud, kes on ■ langenud *inimkaubanduse*, piinamise või vägistamise ohvriks või kelle suhtes on kasutatud muud jõhkrat *psühholoogilist, füüsilist või seksuaalset* vägivalda, *sealhulgas soolistel, rassistlikel või usulistel ajenditel*, saavad sellise vägivalla põhjustatud kahjude ravimiseks vajalikku *meditsiinilist ja psühholoogilist ravi ning hooldust, sealhulgas vajaduse korral rehabilitatsiooniteenuseid ja nõustamist*. Nendele isikutele pakutakse vajaduse korral artikli 25 lõike 2 punkti c kohaselt suulist tölget.

Juurdepüäs sellisele ravile ja hooldusele tagatakse niipea kui võimalik pärast kõnealuste isikute vajaduste kindlakstegemist.

2. *Lõikes 1 osutatud isikutega* töötavad isikud, *kaasa arvatud tervishoiutöötajad*, on saanud ja saavad jätkuvalt asjakohast koolitust selliste isikute vajaduste *ja asjakohase ravi, sealhulgas vajalike rehabilitatsiooniteenuste* kohta. *Ühtlasi on nad* mis tahes teabe puhul, mida nad oma töö käigus saavad, kohustatud järgima riigisiseses õiguses ette nähtud konfidentsiaalsuse nõudeid *ja asjakohast kutse-eetikat*.

V PEATÜKK
ÕIGUSKAITSEVAHENDID

Artikkel 29
Edasikaebused

1. Liikmesriigid tagavad, et käesolevast direktiivist tulenevate hüvede andmise, **■** tühistamise või kitsendamisega seotud otsuste, **artikli 8 lõike 5 esimeses lõigus osutatud loa andmisest keeldumise** või artikli 9 kohaste otsuste vastu, mis mõjutavad taotlejaid individuaalselt, võib esitada edasikaebuse riigisiseses õiguses ettenähtud korra kohaselt. Vähemalt viimases astmes tagatakse võimalus esitada õigusasutusele edasikaebus või taotleda õigusasutuse kaudu asja uut faktilist ja õiguslikku läbivaatamist.

2. Kui õigusasutusele on esitatud käesoleva artikli lõikes 1 osutatud edasikaebus või asja läbivaatamise taotlus, **ning artikli 11 lõigetes 3 ja 5 osutatud kohtuliku läbivaatamise korral** tagavad liikmesriigid võimaluse saada vajaduse korral tasuta õigusabi ja esindamist, et tagada tõhus juurdepääs õiguskaitsele. **Selline õigusabi ja esindamine hõlmab edasikaebuse või läbivaatamise taotluse ettevalmistamist, sealhulgas** vähemalt vajalike menetlusedokumentide ettevalmistamist ja õigusasutustes taotleja nimel asja arutamisel osalemist.

Tasuta õigusabi ja esindamist võivad pakkuda **õigusnõustajad või muud** riigisisese õiguse alusel tunnustatud kvalifikatsiooniga isikud, kelle huvid ei ole vastuolus või ei lähe tõenäoliselt vastuollu taotleja huvidega.

3. Liikmesriigid võivad *otsustada, et* tasuta õigusabi ja esindamist *ei võimaldata, kui*

a) *taotlejal on* piisavad vahendid, *või*

b) *edasikaebusel või läbivaatamisel ei leita olevat ilmseid eduvõimalusi, eriti juhul, kui edasikaebus või läbivaatamise taotlus tehakse teises või kõrgemas apellatsioonistasmes.*

Kui otsuse mitte võimaldada tasuta õigusabi ja esindamist teeb asutus, mis ei ole kohus, kuna ta leiab, et edasikaebusel või läbivaatamisel ei ole ilmseid eduvõimalusi, on taotlejal õigus tõhusale õiguskaitsevahendile sellise otsuse vaidlustamiseks kohtus ja tal on õigus taotleda sel eesmärgil tasuta õigusabi ja esindamist.

Liikmesriigid võivad samuti ette näha, et tasuta õigusabi ja esindamist võimaldatakse ainult õigusnõustajate või muude nõustajate kaudu, kes on riigisisese õiguse kohaselt spetsiaalselt määratud taotlejaid abistama ja esindama, või vabaihenduste kaudu, kes on riigisisese õiguse kohaselt akrediteeritud tasuta õigusabi ja esindamist pakkuma.

4. Liikmesriigid võivad samuti:

- a) kehtestada tasuta õigusabi ja esindusteenuse pakkumisele rahalised või ajapiirangud, tingimusel et nendega ei piirata põhjendamatult võimalust saada **tasuta** õigusabi ja esindamist;
- b) ette näha, et tasude ja muude kulude ja korvamiste osas **koheldakse** õigusabiga seotud küsimustes taotlejaid **võrdväärse** liikmesriigi enda **kodanike üldise kohtlemisega, kuid mitte** soodsamalt.

5. ***Ilma et see piiraks käesoleva direktiivi artikli 19 lõike 2 kohaldamist, võivad liikmesriigid nõuda tehtud kulutuste osalist või täielikku korvamist juhul, kui taotleja rahaline olukord on määruse (EL) 2024/...⁺ kohase rahvusvahelise kaitse seisundi andmise menetluse jooksul oluliselt paranenud või kui tasuta õigusabi ja esindamise võimaldamise otsus tehti taotleja esitatud valeandmete põhjal.***
6. ***Liikmesriigid sätestavad konkreetsed menetlusnormid selle kohta, kuidas tasuta õigusabi ja esindamise taotlusi esitatakse ja menetletakse, või kohaldavad sarnaste riigisiseste taotluste kohta kehtivaid norme, tingimusel, et need normid ei muuda tasuta õigusabi ja esindamise saamist võimatuks või ülemäära keeruliseks.***

⁺ ELT: palun sisestada teksti dokumendis PE- CONS 16/24 (2016/0224A(COD)) sisalduva määruse number.

VI PEATÜKK
MEETMED VASTUVÕTUSÜSTEEMI TÕHUSUSE PARANDAMISEKS

Artikkel 30

Pädevad ametiasutused

Liikmesriigid teatavad komisjonile, millised ametiasutused vastutavad direktiivist tulenevate kohustuste täitmise eest. Liikmesriigid teavitavad komisjoni selliste ametiasutuste andmete muutumisest.

Artikkel 31

Juhtimis-, järelevalve- ja kontrollisüsteem

1. Liikmesriigid kehtestavad riigi põhiseaduslikku korda järgides asjakohased mehhanismid, millega tagatakse nõuetekohaselt vastuvõtutingimuste taseme asjakohase juhtimise, järelevalve ja kontrolli kehtestamine. Liikmesriigid arvestavad vastuvõtutingimustega seonduvate ***olemasolevate mittesiduvate*** tegevusstandardite, näitajate, ***suuniste või parimate tavade***ga, mille on välja töötanud varjupaigaamet määruse (EL) 2021/2303 artikli 13 kohaselt, ***ilma et see piiraks liikmesriikide pädevust korraldada oma vastuvõtusüsteeme kooskõlas käesoleva direktiiviga.***

2. Liikmesriikide vastuvõtusüsteemide *suhtes kohaldatakse* määruse (EL) 2021/2303 5. peatükis sätestatud *seiremehhanismi*.

Artikkel 32

Valmisoleku planeerimine

1. Iga liikmesriik koostab valmisoleku plaani, *konsulterides vastavalt vajadusele kohalike ja piirkondlike asutuste, kodanikuühiskonna ja rahvusvaheliste organisatsioonidega. Valmisoleku plaanis* on kindlaks määratud planeeritavad meetmed, mille võtmisega tagada taotlejate vastuvõtmise vastavus käesolevale direktiivile juhtudel, kui liikmesriik peab toime tulema ebaproportsionaalselt suurel arvul rahvusvahelise kaitse taotlejatega, *sealhulgas saatjata alaealistega. Valmisoleku plaan hõlmab ka meetmeid artikli 20 lõike 10 punktis b osutatud olukordade lahendamiseks võimalikult kiiresti.* ■

2. ***Lõikes 1 osutatud*** valmisoleku plaanis ***võetakse arvesse riigi konkreetseid asjaolusid,*** kasutades varjupaigaameti väljatöötatavat vormi, ja varjupaigaametit teavitatakse sellest hiljemalt ... [10 kuud pärast käesoleva direktiivi jõustumise kuupäeva]. ***Plaan vaadatakse vajaduse korral läbi muutunud asjaolude tõttu ja igal juhul vähemalt kord kolme aasta jooksul ning ajakohastamise korral teatatakse sellest*** varjupaigaametile ■ . Liikmesriigid annavad valmisoleku plaani kasutuselevõtmisest alati komisjonile ja varjupaigaametile teada.
3. ***Liikmesriigid esitavad*** varjupaigaametile ameti taotluse korral ***teabe oma lõikes 1 osutatud valmisoleku plaanide kohta ja varjupaigaamet aitab liikmesriikidel nende nõusolekul valmisoleku plaane koostada ja läbi vaadata.***

Artikkel 33

Töötajad ja vahendid

1. Liikmesriigid võtavad asjakohaseid meetmeid tagamaks, et käesolevat direktiivi **otseselt** rakendavate ametiasutuste ja muude organisatsioonide **töötajad** on saanud vajalikku koolitust taotlejate, **sealhulgas alaealiste** vajaduste kohta. Selleks integreerivad liikmesriigid **■** töötajate koolitusse varjupaigaameti väljatöötatud Euroopa varjupaigateemalise koolituskava **asjakohased osad, mis on seotud vastuvõtutingimustega, samuti vastuvõtu erivajadustega inimeste kindlakstegemise meetodi**.
2. Liikmesriigid eraldavad käesoleva direktiivi rakendamiseks **vajalikud vahendid, sealhulgas vajalikud töötajad, tõlkijad ja tõlgid, võttes arvesse taotlejate arvu hooajalisi kõikumisi. Kui kohalikud ja piirkondlikud asutused, kodanikuühiskonna või rahvusvahelised organisatsioonid osalevad käesoleva direktiivi rakendamises, eraldatakse neile vajalikud vahendid**.

Artikkel 34

Järelevalve ja hindamine

Komisjon esitab hiljemalt ... [**48 kuud** pärast käesoleva direktiivi **jõustumise kuupäeva**] ja seejärel iga viie aasta tagant Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande käesoleva direktiivi kohaldamise kohta ning teeb vajaduse korral ettepanekuid selle muutmiseks.

Komisjoni taotlusel saadavad liikmesriigid hiljemalt ... [**36 kuud** pärast käesoleva direktiivi **jõustumise kuupäeva**] ja seejärel iga **kolme** aasta tagant aruande koostamiseks kogu vajaliku teabe.

Artikkel 35

Ülevõtmine

1. Liikmesriigid jõustavad artiklite 1–10, **12**, 13, 17–29 ja 31–34 järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt ... [**24** kuud pärast käesoleva direktiivi jõustumise kuupäeva]. Liikmesriigid edastavad kõnealuste normide teksti viivitamata komisjonile.

Kui liikmesriigid kõnealused normid vastu võtavad, lisavad nad nende ametlikul avaldamisel nendesse või nende juurde viite käesolevale direktiivile. Samuti lisavad liikmesriigid märkuse, et kehtivates õigus- ja haldusnormides esinevaid viiteid käesoleva direktiiviga kehtetuks tunnistatud direktiivile käsitatakse viidetena käesolevale direktiivile. Sellise viitamise viisi ja kõnealuse märkuse sõnastuse näevad ette liikmesriigid.

2. Liikmesriigid edastavad komisjonile käesoleva direktiiviga reguleeritavas valdkonnas nende poolt vastu võetud põhiliste normide teksti.

Artikkel 36

Kehtetuks tunnistamine

Direktiiv 2013/33/EL tunnistatakse liikmesriikide suhtes, kelle jaoks käesolev direktiiv on siduv, kehtetuks alates ... [24 kuud pärast käesoleva direktiivi jõustumise kuupäeva], ilma et see piiraks liikmesriikide kohustusi, mis on seotud direktiivi 2013/33/EL liikmesriigi õigusesse ülevõtmise tähtpäevaga, mis on sätestatud I lisas.

Viiteid kehtetuks tunnistatud direktiivile käsitatakse viidetena käesolevale direktiivile ning neid loetakse vastavalt II lisas esitatud vastavustabelile.

Artikkel 37

Jõustumine

Käesolev direktiiv jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Artikkel 38

Adressaadid

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele kooskõlas aluslepingutega.

...

Euroopa Parlamendi nimel

Nõukogu nimel

president

eesistuja

I LISA

Liikmesriigi õigusesse ülevõtmise tähtpäev

(osutatud artiklis 35)

Direktiiv	Ülevõtmise tähtpäev
2013/33/EL	20. juuli 2015

II LISA

Vastavustabel

Direktiiv 2013/33/EL	Käesolev direktiiv
Artikkel 1	Artikkel 1
Artikli 2 sissejuhatav osa	Artikli 2 sissejuhatav osa
Artikli 2 punkt a	Artikli 2 punkt 1
Artikli 2 punkt b	Artikli 2 punkt 2
Artikli 2 punkt c	Artikli 2 punkt 3
Artikli 2 punkt d	Artikli 2 punkt 4
Artikli 2 punkt e	Artikli 2 punkt 5
Artikli 2 punkt f	Artikli 2 punkt 6
Artikli 2 punkt g	Artikli 2 punkt 7
	Artikli 2 punkt 8

Artikli 2 punkt h	Artikli 2 punkt 9
Artikli 2 punkt i	Artikli 2 punkt 10
–	Artikli 2 punkt 11
–	Artikli 2 punkt 12
Artikli 2 punkt j	Artikli 2 punkt 13
Artikli 2 punkt k	Artikli 2 punkt 14
Artikkel 3	Artikkel 3
Artikkel 4	Artikkel 4
Artikli 5 lõige 1	Artikli 5 lõike 1 esimene ja kolmas lõik
–	Artikli 5 lõike 1 teine lõik

Artikli 5 lõige 2	Artikli 5 lõike 2 esimene lõik
–	Artikli 5 lõike 2 teine, kolmas ja neljas lõik
Artikli 6 lõiked 1-4	Artikli 6 lõige 1
Artikli 6 lõige 5	Artikli 6 lõige 3
Artikli 6 lõige 6	Artikli 6 lõige 2
Artikli 7 lõige 1	Artikli 7 lõiked 1, 2 ja 3 ning artikli 8 lõige 3
	Artikli 7 lõiked 5 ja 7
Artikli 7 lõige 2	Artikli 9 lõike 1 esimene lõik ja artikli 8 lõike 2 esimene lõik
	Artikli 8 lõige 1, artikli 8 lõike 2 teine lõik ja artikli 8 lõiked 4, 6 ja 7

–	Artikli 9 lõike 1 teine lõik
–	Artikli 9 lõige 2
Artikli 7 lõige 3	Artikli 7 lõige 4
Artikli 7 lõige 4	Artikli 8 lõige 5 ja artikli 9 lõige 3
Artikli 7 lõige 5	Artikli 7 lõige 6
–	Artikli 9 lõiked 4 ja 5
Artikli 8 lõiked 1 ja 2	Artikli 10 lõiked 1 ja 2
	Artikli 10 lõige 3
Artikli 8 lõike 3 punktid a ja b	Artikli 10 lõike 4 punktid a ja b

–	Artikli 10 lõike 4 punkt c
Artikli 8 lõike 3 punkt c	Artikli 10 lõike 4 punkt d
Artikli 8 lõike 3 punkt d	Artikli 10 lõike 4 punkt e
Artikli 8 lõike 3 punkt e	Artikli 10 lõike 4 punkt f
Artikli 8 lõike 3 punkt f	Artikli 10 lõike 4 punkt g
Artikli 8 lõike 3 teine lõik	Artikli 10 lõike 4 teine lõik
Artikli 8 lõige 4	Artikli 10 lõige 5
Artikkel 9	Artikkel 11

Artikkel 10	Artikkel 12
Artikkel 11	Artikkel 13
Artikkel 12	Artikkel 14
Artikkel 13	Artikkel 15
Artikkel 14	Artikkel 16
Artikli 15 lõige 1	Artikli 17 lõike 1 esimene lõik
—	Artikli 17 lõike 1 teine lõik
Artikli 15 lõige 2	Artikli 17 lõige 2
—	Artikli 17 lõiked 4-8

Artikli 15 lõige 3	Artikli 17 lõige 9
–	Artikkel 18
Artikkel 16	–
Artikli 17 lõiked 1-4	Artikli 19 lõiked 1-5
–	Artikli 19 lõige 6
Artikli 17 lõige 5	Artikli 19 lõige 7
Artikli 18 lõiked 1-8	Artikli 20 lõiked 1-9
	Artikli 20 lõige 5

Artikli 18 lõike 9 esimene ja teine lõik	Artikli 20 lõike 10 esimene ja teine lõik
–	Artikli 20 lõike 10 kolmas lõik
–	Artikkel 21
Artikkel 19	Artikkel 22, lõiked 1 ja 3
	Artikli 22 lõige 2
Artikli 20 sissejuhatav osa	Artikli 23 lõige 1
Artikli 20 lõike 1 esimese lõigu punktid a, b ja c	Artikli 23 lõike 2 esimese lõigu punktid a, b ja c
–	Artikli 23 lõike 2 esimese lõigu punktid e ja f
Artikli 20 lõike 1 teine lõik	Artikli 20 lõige 3

Artikli 20 lõige 2	–
Artikli 20 lõige 3	Artikli 23 lõike 2 esimese lõigu punkt d
Artikli 20 lõige 4	–
Artikli 20 lõige 5	Artikli 23 lõige 4
Artikli 20 lõige 6	Artikli 23 lõige 5
Artikkel 21	Artikkel 24
Artikli 22 lõige 1	Artikli 25 lõige 1
–	Artikli 25 lõige 2
Artikli 22 lõiked 2, 3 ja 4	Artikli 25 lõiked 3, 4 ja 5

Artikli 23 lõiked 1-5	Artikli 26 lõiked 1-5
Artikli 24 lõike 1 esimene lõik	Artikli 27 lõike 1 esimene lõik ja artikli 27 lõige 6
Artikli 24 lõike 1 teine lõik	–
–	Artikli 27 lõike 1 teine kuni kaheksas lõik ja artikli 27 lõiked 2-5, 7 ja 8
Artikli 24 lõiked 2 ja 3	Artikli 27 lõiked 9 ja 10
Artikli 24 lõige 4	Artikli 26 lõige 6
Artikkel 25	Artikkel 28
Artikkel 26	Artikkel 29
Artikkel 27	Artikkel 30
Artikkel 28	Artikkel 31

–	Artikkel 32
Artikkel 29	Artikkel 33
Artikli 30 lõiked 1 ja 2	Artikkel 34
Artikli 30 lõige 3	–
Artikkel 31	Artikkel 35
Artikkel 32	Artikkel 36
Artikli 33 lõige 1	Artikkel 37
Artikli 33 lõige 2	–
Artikkel 34	Artikkel 38
I lisa	–
II lisa	I lisa
III lisa	II lisa